ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ - ԹԻՒ 629 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 1898 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 12 24 | 10 ՐԷՃԷՊ 1316 | 12 ԹՇՐԻՆ՚ ՍԱ՚ 1314 | Գ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 629

«بوزانتیون»
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته. صاحب امتیاز ومدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه سی بابعالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولی
دائره مخصوصه ده در

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՈՒՐ Կ'ԵՐԹԱՅ ԱՆԿԼԻՔԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ
Բ. [*]

Հաւա՜տ հօրցն մերոց [Faith of our Fathers!] շարականն երգելով է որ ծիսասէր Անկլիքանք գումարումներ կ'ընեն եռանդնալից՝ ամսէ ամիս նոր յաւելումներ ընելով իրենց եկեղեցիներու արարողութիւններուն, զարդերուն ու մինչեւ իսկ խորհուրդներուն վրայ։ Թէպէտ արդէն երեք դարու հնութիւն ունի Բողոքականութիւնն Անգլիոյ մէջ, բայց «հօրցն մերոց հաւատքն» ըսելով անոնք կ'սիրեն հասկնալ իրենց ծիսասէր հօրց հաւատքը։ Ամէնէն աննախապաշար մօքով դիտելով կրօնային այս ուշադրաւ շարժումը, և Սըր Ուիլ. Հարքուրդի նման ջերմ բողոքական գրողներու վկայութեան միայն միտ դնելով, անհնար է դէմ դնել սա ակնյայտ իրողութեան թէ՝ Անկլիքան Եկեղեցին երբեք այնքան պակաս բողոքական եղած չէր որքան հիմա։ Ջաւտ Բողոքականութիւնն ինչպէս ծանօթ է մեզ՝ յետս կ'ընկրկի անգլիացի ազգին մեծագոյն մասին մէջ, և անոր կ'յաջորդէ նոր Բողոքականութիւն մը, աւելի մօտ արեւելեան Եկեղեցիներուն քան Բողոքականութեան ծայրայեղ ձեւերուն։ «Արեւելեան Եկեղեցիներուն» կ'ըսենք դիտմամբ. զի իրենց ընդունած խորհուրդներն, արարողութիւններն ու ծէսերն հասարակաց են թէ՝ արեւելեան թէ լատին Եկեղեցիներուն, բայց ինչ որ չեն ընդունիր, Հռոմայ Եկեղեցին յատուկ եղած քանի մը վարդապետութիւններ են միայն։ Կաթոլիկները բնականաբար յուսալից են որ Անկլիքանք օր մը նորէն կաթոլիկ պիտի ըլլան։ Եւ անշուշտ, արեւմտեան ազգի մը մէջ, դէպ ի ծիսականութիւն մէն մի քայլ պիտի նկատուի քայլ մը դէպ այն ծիսական Եկեղեցին որուն հետ շփման մէջ են արեւմտեան ազգերը։ Բայց մինչեւ հիմա սա՝ կը հասկցուի ծիսասէր Անկլիքաններուն գրածներէն ու խօսածներէն թէ՝ անոնց բաղձանքն է ինչ որ հասարակաց է Բողոքականութենէն դուրս բովանդակ Քրիստոնէութեան, առանց յատուկ ըլլալու այս կամ այն Եկեղեցիի։ Քրիստոնէութեան այսպիսի լայնագոյն ըմբռնում մը անշուշտ իր հրապոյրն ունի այնպիսի հոգիներու համար որք երեւակայութիւնն ու բանաստեղծութիւնը չեն ուզեր վանել իրենց դաւանած կրօնին մէջէն, որք Քրիստոնէութեան խորհուրդները կուշտ ու կուռ կ'ուզեն վայելել. — հոգիներ որոց գոհացում չեն տար Բողոքականութեան չոր ձեւերը, մաթեմաթիքական ճշտութիւնները, կամ տրամաբանական ձեւաբանութիւններն ա՛յնպիսի վսեմութիւններու եւ բարձրութիւններու մէջ ուր տրամաբանութիւնը պէտք չէ որ գործ ունենայ, ուր հաւատքը միայն պէտք է զօրէ, հաւատքը պէտք է ամենարաւական ըլլայ, և ծիսասէր Անկլիքանք փորձով կ'ցուցնեն թէ իրենց հաւատալու կարողութիւնն ա՛լ աւելի զօրաւոր է, և երկնային ճշմարտութիւններ մարսելու խրացնելու ախորժակն ա՛լ աւելի սուր։ Հաւատոյ կենարար ջուրն անյագ կ'խմեն, կ'զովանան, կ'կազդուրուին, առանց մանր քննութեան մտնելու աղբիւրի մասին։ Բողոքականներուն պէս չեն գոհանար միայն Ս. Գրոց աղբիւրովն։ Առաքելական և հայրապետական դարերու աւանդութիւններն եւս իբրեւ վճիտ աղբիւր կ'ընդունին, և մինչեւ իսկ կարդացինք քանի մը անկլիքան եկեղեցականներու և աշխարհականներու գրածներն, որք հմայուած, սքանչացած, վերացած ոգիով մը կարօտը կ'քաշեն միջին դարու մշուշապատ, խորհրդաւոր, խունկ ու մոմ բուրող միստիքականութեան։ Այսպիսի հաւատացեալներու հետ վիճաբանութիւն չըլլար։ Անոնց ակնյայտ անկեղծ համոզմունքն յարգել միայն կ'մնայ, և ազատօրէն ընդունուած այսպիսի կրօնային համոզումներն յարգելու պարտականութեան առջեւ խոնարհելով է որ Քէնդըրպըրիի Արքեպիսկոպոսը կ'հրկադրի խոստովանիլ թէ կարգ մը կենսական կէտերու վրայ Անկլիքանութիւնն առաջ տարբեր կ'խորհէր, աւելի բողոքական մօքով կ'խորհէր, և հիմա տարբեր կ'խորհի, աւելի ծիսասէր մօքով կ'խորհի։

Հետեւապէս, անկլիքան Եկեղեցիին մէջ անցած դարձածէն անտեղեակ բողոքական մը միայն կրնայ ընդդիմախօսել թէ «Անկլիքաններն արդէն ճշմարիտ բողոքականներ չէին որ հիմակ անոնցմէ սպասենք ճշմարիտ բողոքական համոզումներ։ Անոնք արդէն էյէ թէնթէն աճար մարդիկ էին. ի՛նչ ըլլալնին դեռ չէր. և ի վաղուց անտի անոնց մէկ մասն աւելի կաթոլիկ էր քան բարեկարգեալ»։— Իրաւ որ մեք ալ մինչեւ մօտ ժամանակներս առանկ կ'նկատէինք Անկլիքանները։ Բայց հետամուտ ըլլալով ուսումնասիրելու «Օքսֆորտի Շարժումէն» կամ «Տեռրակտարեանց» [Tractarians] պայքարէն ի վեր անկլիքան Եկեղեցիին մէջ պատահած վէճերն, հերձուածները, դատերն ու դատապարտութիւններն, և այս մասին Տէբրայենց Պատուելիին գրածներէն մինչեւ պատմագիր Ճըրդին Մաքարթիի, Մաքօլէյի և այլոց գրածները կարդալով, այս անգամ ալ անկլիքան եւ հարազատ բողոքական հմուտ եկեղեցականներու թեր ու դէմ գրածներն աչքէ անցընելով, սա՛ եզրակացութեան եկանք թէ անկլիքան Եկեղեցին իրաւ եռ եռ երթալու վրայ է [բողոքական իմաստով], կամ յառաջդիմելու վրայ է [ծիսականաց մօքով]։ «Նախապաշարում» բառը զոր յառաջ Բողոքականք այնքան ազատօրէն և այնքան առատօրէն ծիսականներուն երեսին կ'զարնէին՝ հիմա Լոնտոնի այս ինչ և այն ինչ անկլիքան մեծ եկեղեցիին երէցը կ'նետէ իր նորութիւններուն դէմ ընդվզող թեմականաց ոմանց երեսին, ըսելով թէ «Մեք, փա՛ռք Տեառն, բողոքական չենք, անկլիքան ենք, և կապուած չենք Բողոքականութեան Նախապաշարումներուն, և երբեք չենք հրաժարած այն ազատութենէն զոր ունեցած ենք միշտ մեր Աղօթագրքին չարգիլած արարողութիւններն ի գործ դնելու», և այլ այսպիսի խօսքեր, զորս կարդացող Բողոքական մը պիտի չուզէր հաւատալ իր աչքերուն։

Նմոյշ մը՝ հարիւրաւոր օրինակներու մէջէն, զորս ամէն օր կ'կարդանք Թայմզի, Սթանտըրտի, Տէյլի Նիւզի մէջ.—

Անկլիքան Եկեղեցւոյ ծիսասէր մասին կրօնաթերթը՝ Չըրչ Թայմզ, իր Նոյմ. 4 թուով հետեւեալը գրեց.—

«Հանդարտօրէն անտես ընելով Անկլիքան Եկեղեցիին ծիսական վերադարթնումին դէմ այս տարի տեղի ունեցած թշնամալիր արտայայտութիւնները, «Ամենայն Հոգւոց Եղբայրակցութիւնն» իր ընթացքը շարունակեց անվրդով, և իր սովորական կարգադրութիւններն ըրաւ Ամենայն Հոգւոց Տօնն այս տարի պարտ ու պատշաճ կերպով կատարելու համար։ Որպէս նախորդ տարիներուն մէջ, Եղբայրակցութիւնը գնաց Սէնդ Ալպանի եկեղեցին ի Հօլպըրն [Լոնտոն,] հանդիսաւոր Ս. Պատարագ [Mass] մատուցանել տալու ի յիշատակ ամենայն հաւատացելոց որք նոյն օրն ի Տէր հանգած են։ Փոփոխում մը չեղաւ նախորդ տարեդարձներուն առթիւ գործադրուած արարողութիւններուն մէջ։ Պատարագիչն էր նոյն եկեղեցիին փոխ-ժողովրդապետ Վեր. Ա. Հ. Ստէնդըն։ Վեր. Ռ. Ճ. Սըրքլին սարկաւագի և Վեր. Ա. Ուիլլինկդըն կիսասարկաւագի պաշտօնը կ'վարէին։ Դպրաց փոքրիկ դաս մը երգեց Եղբայրակցութեան առձեռն ծիսամատենին մէջի հոգեհանգստեան շարականը։ Պատարագէն ետքը կատարուեցաւ «Ննջեցելոց Թողութեան եւ հոգեհանգստեան պաշտօնը», երբ սըրբազան պաշտօնեայք մօտեցան մահաբեմին ուր վրան ծածկուած դագաղ մը կար, և որուն երկու կողմերը մեծ մոմեր կ'վառէին, եւ հանդիսապէս խնկեցին և օրհնեալ ջուր սրսկեցին դագաղին վրայ։»

Արդ, Հօլպըրնի եկեղեցին Լոնտոնի մէջ անկլիքան եկեղեցի մ'է, եւ վերոյիշեալ երեք Վերապատուելիք անկլիքան եկեղեցականներ են։ Լոնտոնի եպիսկոպոսը դեռ բան չըրաւ։ Քէնդըրպըրիի արքեպիսկոպոսն ալ դիտողութիւն չըրաւ, թէեւ Թայմզի մէջ բողոքներ տպուեցան։ Մէկն հարցուց թէ «Ի՞նչ ըսել է Ամենայն Հոգւոց Օր։» Նոյմ. 1ն, անկլիքան Եկեղեցւոյ Աղօթագրքին մէջ, Ամենայն Հոգւոց Տօնը չէ, այլ «Ամենայն Սրբոց Տօնն» է։ Ամէն հոգիք սուրբ չեն, և սուրբերը պէտք չունին պատարագներու և հոգեհանգիստներու՝ զիրենք Քաւարանէն ազատելու համար։ Ըսել է այսպիսի տօն չկայ Անկլիքան Եկեղեցիին մէջ, և Աղօթագրքին մէջ գոյութիւն չունեցող տօնի մը կամ արարողութիւն մը կատարել ապօրէն գործ է, և պատժոյ կ'ենթարկի կատարող եկեղեցականը։ Բայց անկլիքան Եկեղեցիին պետերը բան չեն ըսեր։»

Սըր Ուիլեըմ Հարքուրդ կ'գրէ թէ «Անկլ. Եկեղեցին Ամենայն Սրբոց տօնին օրը կ'յիշատակէ «ընտրելոց հաղորդութիւնն և եղբայրակցութիւնն», և կ'աղօթէ շնորհ հայցելով Աստուծմէ որ ի կեանս գտնուողներն ալ կարենան նոյն սրբոց օրինակին հետեւիլ։ Բայց Անգլիոյ Եկեղեցին կ'դատապարտէ հոգեհանգստեան պաշտօններն, որովհետեւ չի հաւատար Քաւարանի վարդապետութեան, զոր իր հիմական ԻԲ. Յօդուածով «Տեառն Աստուծոյ Բանին խոտելի» կ'հռչակէ։ «Երբե՞ն ի վեր է որ Անգլիոյ Եկեղեցիին կղերը մեռելոց թողութիւն շնորհելու կ'յաւակնի։ Ինչպէս կարելի է թոյլատրել որ, «Անգլիոյ Եկեղեցիին խորհուրդներն ու վարդապետութիւնները լայնօրէն ըմբռնելու» պատրուակին տակ, մեր եկեղեցիներուն մէջ դագաղներ դրուին որոց մէջ ննջեցեալ չկայ, մահաբեմ կառուցուի, անոնց երկու կողմը մոմ վառուի, խունկ ծխուի հանդիսապէս, օրհնեալ ջուր սրսկուի, ի ձեռն այնպիսի քահանաներու որք մեռելոց թողութիւն եւ քաւութիւն պարգեւելու իշխանութիւնն ունին եղեր։ Քէնդըրպըրիի Արքեպիսկոպոսն ի՞նչպէս աչք կ'գոցէ այսպիսի ակներեւ զեղծումներու։»

*** Ի՞նչը թո՛ղ իրենք բացատրեն իրենց մէջ, իրենց հասկցած աստուածաբանական նրբութիւններով։ Մեզ պէտք եղածն իրողութիւնն է միայն, և ահա այս իրողութեան վրայ ուզեցինք մեր բողոքական ազգայնոց ուշադրութիւնն հրաւիրել։

[*].— Ա. Յօդ.ն հրատարակեցինք Շբթ. օր։

ԿԱՆԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՏՈՒՆԵՐԷՆ ՆԵՐՍ

Եթէ կայ բան մը որ ամէնէն աւելի գէշ կ'հնչէ ականջիս, և ամէնէն աւելի կանանց բարքերուն գձձութիւնն երեւան կ'հանէ, այդ ալ անոնց առտնին խօսակցութեան եղանակն ու ոճն է. անշուշտ միշտ բացառութիւններն յարգելով։ Նպատակս է ռամիկ և մութ խաւերուն մէջ ցոյց տալ անճոռնի եւ տգեղ բացատրութեանց ու տգեղ բարքերուն հաւաքածոն որ այն սարսափ ճոխ է ու անսպառելի։ Կրնաք գիտնալ թէ ի՞նչ բան ներշնչեց գրել ինծ այս տողերը. աղքատիկ, գործաւոր օտարազգի մայր մը՝ որ անցեալ օր կ'խօսէր փոքրոյն իր հինգ տարեկան տղուն հետ. անշուշտ չեմ կրնար ըսել թէ բառերն ընտրանօք կ'գործածէր բոլորովին, բայց այն աղու շեշտը զոր կ'դնէր անոր բան մը հասկցնելուն առթիւ, այն մեղմ ու անուշ արտասանութիւն՝ որուն ազդեցութեան կ'վստահէր անշուշտ իր տղուն հոգին իրենին կապելու համար, խոկոյն մեծ հակապատկերը ներկայացուց մեր մութ խաւերու հայ մայրերուն, անոնց աղջիկներուն ու բոլոր տնեցւոց։ Մեր կիները կ'խօսին՝ բառերու մէջ առանց ընտրութեան, շեշտերու մէջ առանց քաղցրութեան, և ոճին մէջ առանց ազնուութեան. կ'խօսին չեմ գիտեր ինչ լեզուաւ մը որ դժոխքէն կուգայ կարծես, և որ ա՛նչափ կը փոխէ մեր լեզուին գեղեցիկ յատկութիւններն, ազնուական բացատրութիւնները։ Մութ խաւեր ըսելով չեմ ըմբռներ միայն և միայն աղքատ ընտանիքները. գործաւոր դասակարգին մէջ չէ որ կ'տեսնեմ միայն ռամկութիւնը. չէ՛, ընդհակառակն, ես կ'ճանչնամ խոնարհ ընտանիքներ, համեստ դիրք ունեցող ամուսիններու կիներ՝ որոց վրայէն ազնուականութիւնը կը կաթկթէ, որոց խօսակցութիւնը գեղեցիկ ընտրութիւն մ'է. իմ աչքիս առջեւ կ'ներկայանան, ռամիկ ու մութ դասակարգ ըսելով, կիներու այն խումբն՝ որ դրացույն տանով ու տեղով կ'զբաղի, օտարին կեանքով կ'հետաքրքրուի. աղտոտ ու ստորին նախապաշարումներ ունի. եթէ հարուստ է իր ծառաներուն, տուներուն ու տեղերուն, պաշտօնեաներուն ու հագուստներուն վրայ կ'խօսի չտես մարդոց պէս. եթէ աղքատ է իր նիւթական անձկութեանցն, իր աղքատութեան և օտարին ունեցածներուն վրայ կ'խօսի ծակաչք մարդոց պէս։ Ուրեմն խօսքս մասնաւորապէս աղքատներուն կամ հարուստներուն համար չէ. այլ ամէն անոնց՝ որք ռամիկ են իրենց ներքին ու արտաքին կեանքով, իրենց հագուելու և ապրելու եղանակով, իրենց խօսելու և ըմբռնելու տեսակէտով։ Մասնաւոր դասակարգ մ'ալ կայ կիներու որք այն ատեն միայն նորութիւն կ'դնեն իրենց խօսակցութեան և շարժումներուն մէջ, երբ օտար ականջներէ լսուելու վախն ունին, կամ երբ իրենց միջավայրէն տարբեր միջավայրի մէջ են. ասոնք դիմակ փոխող կիներն են՝ որոնք շոգենաւին կամ հանրութեան մէջ կ'ծպտին, անյաջող ու ձախորդ եղանակով մը, որ իսկոյն իրենց ունկնդրին առջեւ ներքին կինը ցոյց կուտան։ Օտարին հետ երբ ըստանոք ու քաղաքավարութեամբ կը խօսինք, ինքզինքնիս ազնուացուցած, նրբացուցած և անշուշտ քիչ մ'ալ դիմացիննիս յարգած ըլլալու համար, ինչո՞ւ մեր մայրերուն, հայրերուն, ամուսիններուն, զաւկներուն հետ նոյն շեշտով ու մաքուր բառերով չը խօսինք։ Օտարներուն հիացումը գրաւել կ'ուզենք, բայց նախ տնեցւոց, մերիններուն հիացումը գրաւենք. օտարներէն առաջ մեր ծնողքները, մեր ամուսինները, մեր զաւկներն յարգենք, մեծարենք զանոնք ու յարգուինք անոնցմէ՝ որոց հետ պիտի ապրինք ամէն օր։ Ազնուանալու առաջին պայմանն է այս։ Յարգենք զանոնք, և յարգուինք անոնցմէ՝ որոց հետ ապրելու ենք սահմանուած։ Դժբախտաբար մեզմէ շատերուն համար այսպէս չէ. մեր ներքին կեանքն այնչա՜փ քննադատելի կողմեր ունի, աղտոտ ու տափակ այնպիսի՛ ապրելու եղանակներ ունինք, որոցմէ ճշմարտապէս կ'զզուի մարդ։ Բայց ինչու մայր մը իր զաւկին հետ խօսելու համար քաղցրութեան ամէնէն նուրբ եղանգը չդնէ իր բան մը հասկցնելու եղանակին մէջ. միեւնոյն ատեն գիտէ՞ք թէ՛ ո՛րչափ կ'վիրաւորուին ականջներն՝ երբ զաւակն իր մօր հետ խօսած ատեն փոխանակ գուրգուրանքի ամէնէն գեղեցիկ բառը գտնելու, յանկարծ կ'ելնէ ամէնէն կոշտ ու վայրենի եղանակով կ'պատասխանէ անոր։ Քոյրեր, եղբայրներ, այր ու կին չեմ ըմբռներ թէ ինչո՞ւ նախատինքի ու զիրար չյարգելու դրութիւնը կ'նախընտրեն. շատ անգամ անոնցմէ իւրաքանչիւրը ծաղրելի յաւակնութիւնն ունենալով թէ միւսէն աւելի կ'արժէ ինք. և ճիշտ այս բաներն են որ կ'ստեղծեն աղտոտ բարքերու այդ խառնուրդը։ Քիչ մը աւելի ազնուանանք մեր ներքին կեանքին մէջ, որպէս զի դուրսը դիմակ դնելու չպարտաւորինք, որպէս զի մեզմէ իւրաքանչիւրն իր տան մէջ իրեն արժանի եղած չափովն յարգուի իրեններէն։ Մի՛ մոռնաք թէ այս է ամէնէն կարեւորը տան մէջ առանց գժտութեան ապրելու, քանզի շատ անգամ իրարմէ ծնած, իրարու հետ մեծցած մարդիկ կան՝ որք զիրար մահու ատելութեամբ կ'ատեն։ Մեր ներքին կեանքն աւելի ազնուացնենք որպէս զի հոգիով ու սրտով ալ ազնուանանք, որպէս զի մեր զաւակներուն միջոցաւ նրբացած սերունդ մը հասցնենք։ Օրինակի համար. մեր դրացիին դէմ ունեցած ատելութիւննիս անմեղուկ չորս-հինգ տարեկան մանկիկներու բերնին մէջ չդնենք մեծցած մարդու խօսքերով, և այդ խեղճ պզտիկն անոր վրայ չղրկենք. մեր տղաքը չվարժեցնենք դէպ ու ստորին բարքերու։ Ամէն զօրութիւն, ամէն անձնուիրութիւն հարկ է որ թափենք տունէն ներս. անոնց ազնիւ հպարտութիւնը սորվեցնենք, բարեգործութիւնն, արդար մտածելու և բարեմիտ ըլլալու կարողութիւնը դնենք մեր տղոց մէջ։ Այս բաներն անշուշտ չեն սպասուիր անոնցմէ որ արդէն արմատացած ունին իրենց ընտանիքին մէջ բարքերու աղտոտութիւնը։ Բայց ամէն երիտասարդ աղջիկներու գործն է հսկել իրենց պզտիկներուն վրայ. անոնց գործն է ժողվել պզտիկ քոյրերն ու եղբայրներն, և հրահանգիչ խաղերով, գեղեցիկ ու դիւրըմբռնելի ընթերցումներով ուղղութիւն մը տալ անոնց մըտքին. անոնց սիրտը բարձրացնել այն ինկած բաներէն վեր՝ որոցմով շրջապատուած կ'զգան ինքզինքնին։ Կ'ըսենք թէ դպրոցներն օգտակար չեն ըլլար մեզ, բայց ընդհակառակն միշտ դիտած եմ թէ ամէնէն պարզուկ վարժարանի մը կանոնաւոր շրջանն աւարտող ամէն աղջիկ, քիչ շատ ջանք մ'ըրած է տան մէջ պզտիկ յեղաշրջում մը դնելու. եւ նոյն իսկ հայրերն ազդուած են այդ յեղաշրջումէն։ Խօսքս մայրերուն համար չէ անշուշտ. վասն զի կիները զարմանալի կերպով հետեւող են բոլոր այն բաներուն որք կրնան զիրենք դնել ազնուականութեան ճամբուն մէջ։ Եթէ մեր մայրերէն ոմանք մեծցած և չարանացած են ապրիլ իրենց մայրերէն սորված դրութեամբ, քիչ յանցաւոր են իրենք այդ բանին մէջ. վասն զի մէկը չէ եղած որ ուղեցոյց ըլլայ իրենց, եւ դիտած եմ մանաւանդ թէ այն տուներուն մէջ ուր աղջիկ չկայ, մեծ բան մը կ'պակսի, կարգն ու սուրբն, ապրելու նրբութիւնն ու տանը շնորհքը միշտ կը կ'պակսին հոն. և անոնց ծնողքները չհաւնիլ կեղծելով հանդերձ իրենց նոր գաղափարներուն, և այն բոլոր նորութիւններուն զոր կ'մայնէ դեռատի աղջիկը տուներէն ներս, հըլու հետեւողներ եղած են շատ անգամ, եւ եթէ աղջիկը սովորականէն բարձր եղած է իմացականութեամբ ու ճաշակով, միշտ հպարտութիւն զգացած են անոնցմով պարծենալու համար։ Սակայն պզտիկ խորհուրդ մը ձեզ, ազնիւ ծնողքներ, եթէ ներելի է անշուշտ, և մանաւանդ եթէ չէք զայրանար ձեր աղջիկներուն, այս վերը դրուած նպաստաւոր տողերէն վերջ.— ձեր աղջիկներուն նոր գաղափարներուն, նոր մտածումներուն քաջալերող ըլլալով հանդերձ, մի՛ դադրիք այն բարեմիտ հսկողութիւնն ունենալ անոնց վրայ, զոր ստացած էք ձեր մամիկներէն ու պապերէն, որովհետեւ շատ կ'յարգեմ այն գեղեցիկ կեանքի փորձառութիւնն ալ զոր տարիները սորվեցուցին ձեզ։

Ս. ԶԱՐՈՒՀԻ

ԲԱՍԵՆ ԳԱՒԱՌ

Տնտեսական և ընկերական վիճակ.— Թեմական կացութիւն.— Գաւառաքաղաքի տեղւոյն.— Բարեկարգութիւն.— Պայմանք հողագործութեան։

Այս գաւառ կ'իյնայ ընդ մէջ Էրզրումի և Երասխաձորի, որի մէջէն սրընթաց կ'անցնի Երասխը դէպ արեւելք, բղխելով Բիւրակնեան լեռնէն, բիւր ակունքներէն։ Սոյն գաւառ կը բաժնուի երկուքի, վերին և ներքին։ Վերին Բասենի մէջ է անոր գաւառագլուխը Հասանգալէ, որ նշանաւոր է իր կիսաւեր ամրաբերդով։ Նախնական դարերէ ի վեր շինուած է կամուրջ գետին մօտ որ 4 ժամ դէպ արեւելք արագընթաց վազելէ վերջ Չօպան-Քէօփրիի մօտ կ'խառնուի Արաքսին [Արազ]։ Սոյն գաւառի Ս. Աստուածածնայ բարձր թողի եղած վանքը գոնէ տնտեսագէտ միաբան մը չունենալուն, իր վարելահողերն ասոր անոր ձեռքն անցեր են. արդիւնքն՝ որ կարող է վերստին վանքը կանգնել իր անկեալ դրութենէն, վայրապար կ'վատնուի։ Պատմժուան հայաբնակ գեղին [անգիտակցաբար Պատրժուան] վերին Բասենի մէջ կայ հայաբնակ Հէքէպատ գիւղն որուն բնակիչք 1800ին գաղթած են Մուշէն։ Նոյնպէս և ներքին Բասենի գիւղերուն մէջ շատ Հայեր կ'բնակին։ Ասոնք են նշանաւոր Դէլիպապան ու Ալիճակրակն, Գոմաձորն ու Խուզվէրանը [ժամանակաւ արտի մը մէջ ցանած 1 սամարէն հարիւր ստացեր են, որով 1ին 100 տուող անունն առեր է], որք Տրապզոն—Էրզրումէն՝ Պայազիտ, Պարսկաստան տանող մեծ արահետի վրայ են։ Ասոնցմէ յետոյ Ճաւսոն, Տօտի, Ծանծաղ, Սանամէր, Գեարակ, Սոտաճան, Բաշգեղ, Արմթլու և Թոտովէրան, ուր Բողոքականաց 1 տարական ծխական հոգեւոր վարժարան կայ, իսկ Հայոց՝ ամբողջ Բասենի մէջ ոչ ուրեք։

*** Տնտեսական տագնապէն վնասուեցաւ Բասենի ժողովուրդն եւ հիմա անոնց չափ պարտք ունեցող չկայ, որուն իբր գրաւ դրուած են իր արտն ու մարգագետինը կամ իր սերմցուն ու ուտելիքը վաշխառուի ձեռքին մէջ [բացառութեամբ]։ Վերի Բասենի գիւղօրէից ոմանց մէջ Էրզրումի հարուստներէն ոմանց ագարակները կան, զորս գեղջկական հողագործ կարգ մը անհող տներ կը մշակեն մարաբա անուամբ։

Բայց կայ Բասենի հիւսիսային կողմը հարստութեան երկրորդ աղբիւր մ'ալ, որ անոնց ձեռն կ'կարկառէ, այդ է լերան վրայ ընդարձակածաւալ ծառնոց Սողանլուայ մեծ անտառն, որուն տեղացիք Դէլի կ'անուանեն, գլխաւորաբար մայրի փայտերէ օժտուած ըլլալուն առթիւ։ Անտի Բասենի Թուրք և Հայ բնակչաց ձեռօք Էրզրումի, Կարուց և շրջակայից վառելափայտ և շինուածանիւթ կ'մատակարարուի։ Իր տեսակին մէջ աննման մերձի շնորհիւ տեղացիք տարուան չորս եղանակներու մէջ ալ անգործ չեն մնար, զի մեծամեծ գերաններէ զատ, ամենաընտիր կոճղ ալ կ'ընձեռէ տախտակի համար, որ իրենց սովորական հողագործութեան արուեստէն դուրս, հիւսնութիւն և ատաղձագործութիւն ալ գիտնալով՝ ձմրան ցուրտ եղանակին բացօթեայ տախտակ կ'քաշեն խիզարով [սղոցով], անդադար աշխատութենէ կ'քրտնին, անծուխ փայտէն տաքնալով։ Մեծ ու պզտիկ, հաստ ու բարակ, կարճ ու երկայն տախտակներ կ'հանեն որ ամէն տեսակ շէնքի շինուածքի կ'յարմարին։ Յայտնի է ասոնց շինած, կերտած լունտ (անիւ), կամի եւ կամիսայլ, որ բացի ուրիշ շինուածանիւթերէ՝ ընդ մէջ ամրան եւ աշնան քաղէ, կալ ու կոտէ, վերջ բարձած սայլակներով ճռաճռալէն կ'տանին ոչ միայն Էրզրում եւ իր շրջակայք, այլ մինչ ցՎան՝ վաճառելու։ Այս պատճառաւ անոնցմէ բախտախնդիր, դատարկապորտ, շատոց համար սատ անդ գաղթողներ պակաս կը գտնուին։ Իրենց պապենական տան ու տեղի մէջ գործ գտած ընդ միշտ կ'աշխատին եւ կ'գոհանան սակաւ. «Կ'ուտեմ հացի բուշտը, կ'պառկեմ հօրս հարսի(*) կուշտը»։

Հողագործական տեսակէտով շատ բարեկից տեղ մ'է, հողը մեծաւ մասամբ կրախառն, կաւային, գորշագոյն է, որ սեւահող ունեցող Ալաշկերտի պէս սէգով, ազգի ազգի խոտերով, խոտարմատներով ծածկեալ չլինելուն՝ դիւրին կ'մշակուի։ Եւ վերջինիս պէս դուրան դաշտավայր չէ, որ Արաքսէն ոռոգուի. բացի Հասան-Գալէի դաշտակէ, սարահարթ է եւ անջրդի, ուստի մեծաւ մասամբ։ Աղբիւրներ ալ պակաս ունի քանց Ալաշկերտին որ գրեթէ մէն մի արտի, մարգագետնի գլուխ կամ մօտիկ կ'գտնուին։ Ալաշկերտցիք ասոր համար կարմրագոյն կաւէ կուժերով ջուրը ուս առած տուն կամ արտ կը տանին, իսկ Բասենցիք աւանակներով փայտէ կուժեր կամ նեղ բերան դոլեր երկու կշտէն կախ արած։ Այս առթիւ Բասենցիք իրենց ցանքի մեծ մասն աշնան կ'ընեն, իսկ Ալաշկերտցիք գարնան։ Վերջինքս երաշտութենէ վախ չունին, զի անջրդի տեղերու Աստուածը մէկ է, իսկ ջրարբի տեղերուն երկու, [ջուրն ալ հետ հաշուելով]։

*** Տրապզոնի ճանապարհին վրայ տեսայ գեղջկական Յոյն կիներ որք կօշին եւ պարան առած անտառ կ'երթային, լայն շալէ գոգնոց մը շուրջանակի իւրաքանչիւր ոք վրան կապած. տապարի բերնէն պրծած փայտերն խուրձ կապած, շալկած, տքալով իրենց մէն մի արտի գլուխ շինած հիւղակը կամ շէնը կը փութային հասնիլ։ Իսկ էրիկ մարդիկ մերոնց հակառակ կայնած քարման, արճկան դարձնեն, բրդէ թել մանեն, ինչ որ աստ կանայք կ'մանեն ի տան և էրիկ մարդիկ լմեն։ Ասոնք թէեւ դուրսէն Էրզրումէն, Հասանգալայէն եւրոպական եւ տեղական կարգ մը հագնելիք ապրանք կ'առնեն կանխիկ եւ ապառիկ, սակայն բոլորովին նո՛յն՝ հնոյն տեղի տուած չէ, հին ձեւն ու տարազը կ'պահեն տակաւին։ Անոնց ոչխարի բրդէն մանած, գործած ամուր եւ տաք կտորներէն կտրեն, կարեն, հագնին փարաճիկ (լօդիկ), անդրավարտիկ, որուն շալվար կ'ըսեն, կարճ եւ երկայն ապաներ, թիկնոց նաեւ սաուէ, ոմանք եւս կապուտ եւ ճերմակ կտաւէ վարտիք առանց անդրավարտիքի, երկայն, լայն քղանցքներով պարեգօտներ եւ շրջազգեստ [չէրքէզի]։ Նաշխուն երկայն ճերմակ գուլպաներ, Էրզրումի տափակ կարճ ոտնամաններ, գոմշի եզան եւ կովի կաշիէ տրեխներ կ'կրեն ոտքերնին, իսկ գլուխները՝ նաշխուն արախչին (թաղեայ), բրդի աղուամաղէ լմած հաստ ու պինդ գտակ կ'դնեն եւ շալով կամ ապարօշներով հաստ կ'փաթթեն, պարսկական կամ իրենց գործած շալեր (գօտի) մէջքերնին պինդ կապած կ'նստին, կայնին կամ թիգ ու ձիգ կ'քալեն։ Իսկ իգական սեռն եւս հին ոճով կ'հագնի, կապէ գոյնզգոյն թելերով ալենկար շալէ գոգնոց, ծամթելերով զարդարեալ, տեղական մանուսայէ կամ եւրոպական ընտիր չըթերէ [պասմայ] պարեգօտներ եւ շըրջազգեստներ, ճթիկ ափէր, տափակ ոտնամաններ ոտքերուն, երկայն կօշիկը գլխին, որ սուրութիկ կ'բարձրանայ ապարօշներու դէզերով։ Ասոնք ոչ թէ հարսնութեան ատեն քօղով՝ այլ նաեւ անտի յետոյ բոլոր քիթն ու բերանը մինչ ցականջներ պարկեշտութեան եւ ամօթխածութեան համար կ'ծածկեն։ Միջահասակ կամ ջոջ տանտիկնայք թոնիր վառած ժամանակ կապուտ թիկնոց կ'հագնին, որ իրենք ծխոց կ'ըսեն, մինչեւ որ կերակուր եփեն, իրենց լուացքի, գլխիջուրն, օրօրոցի երախայի հողն ու չորը տաքցնեն, թոնիրն իջուն, հաց թխեն պրծնին, ամենքին կարգով, կերակրեն, տախտ աւլեն, լուացուին, հանեն։ Գիւղացւոյն գլխաւոր ճաշն այս ատեն միջօրէին է։ Իւրաքանչիւր օրուան բաւելու չափ գէթ օրը մի անգամ ցորենի ընտիր ալիւրէ, երբեմն ալ գարէ ալիւրով խառն տորթիկով մի ջոջ սաշտ խըմոր շաղվեն, թխեն, ուտեն, սպառեն։ Որոյ աղագաւ բազմիցս առաւօտեան հաց չմնալով՝ ըսած են հինները։

[*].— «Հօրն հարսը», այսինքն՝ եղբօրորդին իր կինը։

«Մէկ առաւօտեան չուտ ակրատ ուտողը չի զղջար, մէկ մ'ալ չուտ կարգուողը»: Սոքա վիպական Շարայի հարազատ ոդւոյն իրենց անդուլ աշխատութեան չափով ալ, չատակեր են և օրինաւոր աւանդապահ տոհմային հին ծխից, սովորութեանց և եկեղեցական տօնից, աւարազդութեանց:

Բաց աստի, կանայք, ի տան խէտակապերտներ, գորգեր, բարձի երեսներ կ'գործեն, իրենք բրտութիւն [ՀեՏէէՇեՏ] կ'ընեն, ամեն չափեն կերակրի պտուկներ, որոնք իրանք կճում կ'ընեն, թթուի կարասներ կ'շինեն, չորցնեն, թոնրոյ մէջ թրծեն: Թթու չատ կ'ըռնեն, ամէն օր թան ապրի պէս պահք օրերին անոտի մախոխ կ'պատրաստեն հաց մէջ կ'բըրդեն, մարդիկ զատ, կանայք զատ իւրաքանչիւր խումբը մէկ սեղանի չուրջ բոլորած կ'զգլտեն: Ասոնք ամենաքնտիր չոր սեր կ'պատրաստեն, կաթը վառ կրակին վրայ եռացնելով անոր մէջի աւելորդ ջրային հեղուկ մասը գոլորշիացնելով, նոյնպէս չատ խորոտ թել պանիր կ'շինեն, որուն իրենք հիւսակ կ'ըսեն, ճիշտ թելի պէս հիւսուած լինելուն համար: Բաղին եւս նոքա արտ ու կալի մէջ իրենց արական սեռին հաւասար ուժով կ'աշխատակցին: Բնականէն հարազատ այս ժիր մշակներ, առողջ կայտառ և ուժեղ են, որով ծանրոտ կանայք իրենց երկունքի ժամանակ իսկ չատ չեն նեղուիր, երախայք դիւրաւ, անփորձ լոյս աշխարհ կուգան: Ծննդեամբ Դելիպապայցի կին մը Ջանան անուն ի Ջէտիկան [յԱլաչկերտ] օխա մը ձիթապտուղ կ'ուտէ ձեռքի տակէ և ցաւ կ'քաշէ: Տղաբերքէն յետոյ ալ երբ սովորութիւն է ծննդականին մաքուր իւղով կարմրցած ձուածեղ նախ կերցնել և ապա խաւիծ, անկողնոյ մէջ նստած երկու ափսէ այդ կերակուրներէն կ'լափէ, երկու չօթ ցորենէ փփուր հացով: Նա երկու երեք օրէ ոչ աւելի անկողնոյ ծառայեց, չուտ մը ելաւ հագուաւ, զուգուաւ, տան մէջ պտտեց, գործի եղաւ և իր քառասունքը մաքուր պահեց, արեւի երես չտեսաւ:

Անոնց բնակութեան համար քաղաքաց պէս պլանով հաստատուն չէնքեր չկայ: Այլ ժամանակի յարմար մթան գողերէն և ցրտէն զերծ մնալու համար, գետինը մարդահասակ խոր հիմ իջնելով՝ անբաւելի [անտաշ] քարեր բրած, թեզած հողակոյտի մի երեսն ի վեր ներքուստ լարեր, բարձրացրեբէն պառեկոնի չափով, կոխկռտեր, ամրացուցեր «մանրը խճէ, բէտ կոխռճէ» ըսածի պէս: Իսկ վրան հաստ ու պինտ գերաններով ու մարդակներով աստիճան առ աստիճան իրարու վրայ չարեր բարձրացեր են, թէ անանց մեծ գոմէ ծածկեալ տանիքի երկու կողմէն իրարու հանդէպ երկու երթիկ [լուսամուտ] թողեր են, իսկ թէ տուն [մուտպաղ], որ հազարաշէնք ըսուած տեսակով աւելի գեղեցիկ, աւելի բարձր բլուրի պէս, մէջտեղէն միայն մի երթիկ, այնպէս շինուած, յարմար դրած որ բոլոր պատ ու առիքը կ'լուսաւորէ: Եթէ այդ ջոյ տան կից կուչտն առանձին թոնրընոց շինուած չէ, ճիշտ այդ տան մէջտեղն երթիկի տակ թոնիր կ'թաղեն, որ ծուխն ու մուխն ուղղակի այնտեղէն երթիկէն վեր ելնէ:

Երբ իրիկունը քնելու ժամանակ գայ, թոնրոյ չորս կողմը 5—6 [տեղ] կ'ձգուի. կ'պառկին կարգով ոտքերնին կ'կախեն թոնիր, մի մի ձեռք բրդէ կամ թաղիք ու կապերտէ անկողնոց մէջ անուշ կ'խորդան մինչ ցյոյս ու մութ: Այս հարուստներէ համար. եթէ աղքատ են, մի երկայն թաղիք կ'ձգեն թոնրաչուրթ և մի մեծ կապերտ վրան, 5—6 ժանր ու բէտ երախայք կ'մտնեն տակը, ձեռքէ ձեռք մերկ անձերուն վրայ քաշեն, ծածկեն որուն [illegible] կ'ըսեն: [*]

Ալաշկերտ. Պ. Ց. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

[*].—Մնացեալն յաջորդ թուով:

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՏՈՔԹԻՈՐ Տ. ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

Վիրաբոյժ և Ծնաբարբոյժ

Փոխադրուած է Միսք փողոց, 13 թիւ, ուր ամէն օր կէս օրէ վերջ հիւանդ կ'ընդունի: 20—16

ՏՈՔԹ. Գ. ՅԱԿՈԲՈՑ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ-ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

ԳԱՏԸԳԻՒՂ, Բէշիկ թաշ փողոց, թիւ 9, ժամը կէս օր.

ԲԵՐԱ, Սաքիզ աղաճ փողոց, թիւ 7, կէս օրէն յետոյ.

Տոքթէօրն այս անգամ Բարիզէն վերադառնալով, հաստատուած է Բերա, Սագըզ Աղաճ, Սագըզ փողոց, թիւ 7, ուր հիւանդ կ'ընդունի կէս օրէն յետոյ, ամէն օր բացի կիրակէ. իսկ առաւօտները մինչև կէս օր իր բնակարանը, Գատըգիւղ Մէօհիրտարի կողմը, Բեզայիէ փողոց, թիւ 9:

Տոքթէօրը պիտի զբաղի գլխաւորաբար վերարուժութեամբ և մանկաբարձութեամբ. նաև կանանց և մանկանց հիւանդութիւններու դարմանումով: Ունի առանց միջայքի պատառման ղաւակ առնելու յատուկ եղանակ մը, զոր վերջերս ներկայացուցած է նաև Բարիզի Մանկաբարձական և Կնախտաբանական կաճառին: 20—11

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՆԵՂՈՍԸ ՏԵՂԷՆ ԽԱԽՏԵԼ.— Ֆրանսական թերթերուն երեւակայութեան չափ եւ սահման չկայ: Բարիզեան թերթ մը անցեալ չաբթուն գրեց, ուրիշ մ'ալ երկրորդեց, թէ Անգլիական վրէժ լուծելու քաջայարմար միջոցն է Նեղոսի ընթացքը փոխել: Չէ՞ մի որ ֆրանսական Քոնկոյին ծայրը մինչեւ Պահր-էլ-Ղազէլ կ'հասնի, որ Նեղոսի էն արեւմտեան ճիւղերէն մէկն է: Բաւական է այն տեղէն Նեղոսի ջուրերն ո'րքան կարելի է դէպ արեւմուտք դարձնել, դէպ ի ֆրանսական ստացուածքներն հոսեցնել, եւ այն ատեն ո'չ միայն Ֆրանսական Սուտանն և այլ գաղթավայրերը բարեբախտ եւ ուրիշ մշակութիւններով կը չէննան, այլ և Անգլիացիներուն հոգի տուած Նեղոսն ալ իր արժէքը մեծ մասամբ կ'կորսնցնէ եգիպտական Սուտանի համար եւ աւելի վարերը: Այս խելացի Դաւիթները բնաւ չեն մտածեր որ միայն Ֆաշոտայի մէկ կտոր հողին համար 200 մարտանաւ զինող Անգլիան թող պիտի տա՞յ որ բովանդակ Նեղոսի հովիտը փճանայ՝ այն կենսական երակին կտրուելովը, Նեղոսի ընթացքին փոխուելովը:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲՈՂՈՔՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ.— Մաքս Օ'Ռէլ, ֆրանսացի նշանաւոր հրապարակախօսն, որ անգլեւասքսոն քաղաքներու մէջ 1,600 հրապարակախօսութիւն ըրած է Ֆրանսայի վրայ, և անգլիերէն ու ֆրանսերէն չատ մը հրատարակութիւններ ունի՝ երկու ազգերն իրարու ծանօթացնելու համար, և Մ. Բ. Պարպիէ, որ անգլ. համալսարանի մը մէջ ֆրանսական մատենագրութեան ուսուցչապետ է, Թայմզի մէջ ֆրանսերէն լեզուով նամակներ հրատարակելով, բողոքեցին ֆրանսական մամուլին Ֆաշոտայի դէպքին առթիւ անգլ. ազգին դէմ ըրած վիրաւորիչ դիտողութիւններուն դէմ, վկայեցին թէ Անգլիացիք ֆրանսացի ազգին դէմ հակակիր զգացում չեն տածեր, և թէ Եւրոպայի մէջ ա'յն ազգն յորմէ ամէնէն աւելի չահ ունի Ֆրանսա՝ ցայսօր Անգլիան է. զի ֆրանսական բերքերուն էն մեծ գնորդն է Անգլիա, ֆրանսական գրական եւ գեղարուեստական հանճարի արտադրութիւնք էն աւելի կ'գնահատուին և կ'քաջալերուին Անգլիոյ մէջ, և անգլիացի պետական մարդիկ էն չատ բարեկամ և ծանօթ Ֆրանսայի մէջ ունին: Ֆրանսացիք ամէն դիւրութիւն կ'վայելեն Անգլիոյ մէջ և անգլ. գաղթականութեանց մէջ: Այս երկու դիտուն Ֆրանսացիք կ'վկայեն նաև թէ Բարիզի պոռոտախօս և անգլիատեաց մամուլն ամենեւին չի ներկայացներ ֆրանսացի ազգին ճշմարիտ զգացումներն Անգլիոյ նկատմամբ. զի ֆրանսացի ժողովուրդն ինք աւելի զգօն է, և կ'ուզէ բարեկամ մնալ իր մեծ և հարուստ ու լրջախոհ դրացիին հետ:

ԲԱՐԻՈՔՈՒՄ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ.— Թէեւ Ֆրանսացիք դիւրաւ պիտի չմոռնան Ֆաշոտայի ձախողումը, բայց երեկի թղթաբերով առնուած թէ՛ ֆրանսական թէ անգլիական լրագիրներուն լեզուէն կ'իմանանք որ անգլօ-ֆրանսական ձգտումը մեղմացած է քիչ մը: Բարիզեան մամուլին լեզուն չափաւորուած է: Երկու դաշնակիցներուն միջեւ բարեկամական հաղորդակցութիւնք սկսած են՝ չափաւորելու համար գրգռութիւնը: Քիչ մը ետքը, պիտի սկսին բանակցութիւնք Պահր-էլ-Ղազէլի կողմերը գծելու ֆրանսական և անգլեւեգիպտական «ազդեցութեանց չրջանակները»: Վերջ ի վերջոյ, Նիկէրի պէս կարգադրութիւն մ'ալ պիտի ըլլայ: Բայց Անգլիա չդադրեցուց իր նաւային սպառազինութիւնները, որք հիմա կ'ըսուի թէ Միջերկրականի և Ծայր. Արեւելքի միանգամայն կ'վերաբերին, և յորմէ հետէ ծանուցուեցաւ թէ Ֆրանսացիք մէկ միլիոն ֆր. պիտի ծախսեն իրենց նաւատորմին համար, անգլ. մամուլն ալ հասարակաց միտքը կ'պատրաստէ 1899ին նաւային նոր վարկ մը քուէարկելու:

ՆՈՐ ՀՈՐԻԶՈՆ ՄԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Որո՞ւ մտքէն կ'անցնէր թէ Գերմանիան Ֆրանսայի մօտեցնելու առաջին ճիգը պիտի ընէին Բարիզի տաքգլուխ օրաթերթերը: Բայց ա'յս է հիմակ անոնց լուրջ ջանքը: Ֆաշոտայի խնդրէն բերաննին այրած ֆրանսացիք Անգլիայէ բարիք տեսնելու գաղափարէն բոլորովին յուսերնին կտրած, իրենց արեւելեան դրացիին կողմը դարձած են հիմա: Ժողովրդային մեծամասնութիւն մը կայ որ սկըսած է ջատագովել Դաշինք մը երկու պետութեանց միջեւ: Արդէն Գերմանիա չուզեր բնաւ, կ'ըսեն, Ռուսիան ցաւցնել. կերպով մը անոր բարեկամն է, և քանի որ Ռուսիա զինակից է Ֆրանսայի, ասանկով Ֆրանքօ-ռուսօ-գերմանական զինակցութեան մը կարօտը կ'քաշեն Ֆրանսացիք որ, ինչ որ ալ ըլլայ, գաղափարի մարդիկ են միայն, և կարծես դատապարտուած են գործնական քաղաքականութենէն չատ մեծ բան չհասկնալու: Աղանտարտի Բարիզի լուրջ թղթակիցը կ'գրէ իր թերթին: «Մի՛ զարմանաք, Ֆրանսացիք մտքերնին փոխեր են: Ներկայ սերունդն այլ եւս բորբոքած չէ այն վրէժխնդիր զգացումներէն, որոցմով կ'այրէր կ'մրկէր 1870-71ի աղէտալի կռւոյն ականատես սերունդը: Երկու ֆրանսական գաւառներուն կորուստն ա'յնքան բաց, ա'յնքան արիւնոտ վէրք մ'էր որ բացարձակապէս անկարելի կ'համարուէր խորհիլը թէ մտերմական բարեկամութիւն մը կրնայ հաստատուիլ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ մէջտեղ, մինչեւ որ այդ վէրք գոցուի այդ գաւառներուն Ֆրանսայի ետ տրուելովը: Սակայն նախարար մը կար միայն որ կ'կարծէր թէ Ֆրանսայի համար խելացութիւն չէ միշտ յայտնապէս թշնամի մնալ իր յաղթականին: Այդ նախարարն էր Ժիւլ Ֆէրրի, որ մինչեւ իր մահուան օրն իր հայրենակիցներէն կ'դատափետուէր կ'ըամբասուէր այդ քաղաքականութեան համար: Վերջին դէպքերը, մանաւանդ Անգլիոյ և Ֆրանսայի յարաբերութեանց ձգտումը Ֆաշոտայի դէպքէն առաջ եկած, սկսած են թեթեւցնել Գերմանիոյ դէմ զգացուած դառնութիւնը: Ֆրանսական ազգին վրայ տեսնուած այս փոփոխութեան յայտնի ապացոյցներէն մին կ'նկատուի Բառի օրաթերթին յայտարարութիւններն՝ որք բարձրագոյն չրջանակէ մը ներշնչուած կ'համարուին: Ցոզուած մը կ'հրատարակէ, զոր անչուշտ տարի մը առաջ չպիտի համարձակէր հրատարակել: Կ'ըսէ թէ Ֆրանսա անխորժ դաս մ'առնելով Անգլիայէ, կրցաւ կշռել անոր հետեւութիւնները: Հիմա ժամանակը չէ՞ քննելու թէ եկած է ժամանակը Գերմանիոյ նկատմամբ բռնելու ա'յնպիսի դիրք մը, որ աւելի համաձայն ըլլայ ներկայ պէտքերուն եւ միջազգային քաղաքականութեան նոր կազմակերպութիւններուն: Այս օրուան քաղաքականութեանց արդիւնքն ապագային կրնայ հասկցուիլ, եւ այս տեսակէտէն էր որ Կիլտհոլի մէջ Լորտ Սալըզպըրի ակնարկեց այն մեծ արդիւնքներուն որոց կարելի է սպասել զինուորեալ քաղաքականութեան մէջ Միացեալ Նահանգաց մուտքէն: Բառի կ'աւելցնէ. «Վերջին դէպքերէն ետք այլեւս մեզ համար անկարելի է դէպ արեւմուտք նայիլ: Հակառակութիւն մը ծագեցաւ մեր ու Անգլիոյ միջեւ, և այս վերջնոյն պահանջմանց ո'չ պիտի տայ հիւսիսային Ամերիկայի մեծ ու անհեղ Հանրապետութիւնը: Այս պայմաններուն տակ, ֆրանսական քաղաքականութեան բոլոր ջանքերը պէտք է ուղղուին արգիլելու ոեւէ Դաշինք Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ: Հաւանական է որ Գերմանիա, Ֆրանսա և Ռուսիա Ասիոյ և Ափրիկէի մէջ իրենց հասարակաց չահերէն դրդուին իրարու համաձայն գործելու: Ֆրանսայի մէջ հասարակաց կարծիքն սկսած է ընդունիլ թէ խելքէ դուրս [illegible] կրնան ըլլալ, ինչպէս կան խելքէ դուրս [illegible], երբ չահերու մեծութիւնն երկրորդական կ'ընէ համակրութիւնները կամ նոյն իսկ բնազդական հակակրութիւնները: Պէտք է որ մեր արտաքին քաղաքականութեան վարիչները կարեւորութիւն չտան կոյր եւ անողոք հակառակութեան մը, երբ խնդիր ծագած է մեզ համար մեր բոլոր հակառակութիւններն ու վրէժխնդրութիւնը մոռնալու որոշում մը տալ:» Նախարարական թերթը, Թան, «գնդասեղի քաղաքականութիւն» վերնագրով նշանաւոր յօդուած մը կը հրատարակէ, ըսելով թէ Լորտ Չէմպըրլէյն և Լորտ Լանստաուն յայտնապէս գրգռիչ ճառեր կ'խօսին Ֆրանսայի հակառակ: Այս առթիւ Թան կը յիշեցնէ թէ Ֆրանսա իր գաղթային ծաւալման քաղաքականութեան սկսաւ 1881ին, իր թեւարկութիւնն հաստատելով Թունուզի վրայ: Մեծն Բրիտանիա չնախանձեցաւ Միջերկրականի վրայ ֆրանսական պետութեան այս ծաւալման, միայն թէ իր չահերը պաշտպանեց և թիւրիմացութեան սերմեր սնոյց Ֆրանսայի և Իտալիոյ միջեւ: Ցետոյ Նեղոսի հովտին վրայ խօսելով, Թան կ'ընդունի որ Ֆրանսա մեծ սխալ մը գործեց 1882ին, բայց կ'հարցնէ թէ մէկը կրնա՞յ ժխտել թէ Ֆրանսա իրաւունք ունի իր չահերը պաշտպանելու, և Անգլիոյ յիշեցնելու որ կատարէ իր հանդիսաւոր խոստումը: Միայն Նեղոսի հովտին մէջ չէ որ Անգլիա հակառակեր է Ֆրանսայի: Օրաթերթը կ'յիշեցնէ Անգլիոյ բռնած դիրքը Սամօրի ցեղապետին հանդէպ, որ երկար ատեն Սիէրա-Լէոնէի Անգլիացիներուն բարեկամն եղաւ, երբ Ֆրանսայի թշնամի ըլլալն յայտարարեց. ասկէ զատ Վերին Նիկէրի բնիկներն ալ Ֆրանսայի դէմ զինուեցան Անգլիացի վաճառականներու հայթայթած հրացաններով: Թան այսպէս չարունակելով «Անգլիական գնդասեղի հարուածները,» կ'ըսէ թէ Մր. Չէմպըրլէյն պէտք չէ մոռնայ որ քանի մ'ամիս առաջ Անգլիացի կամաւորաց Գունդ մը առանց թոյլտուութեան ֆրանսական ստացուածք մը գրաւեց Փղոսկրեայ Եզերքին վրայ, և թէ քիչ ժամանակ ետքն ալ Աշանդիները Բրիտանական դրօշի ներքեւ ֆրանսական հողի վրայ արշաւեցին: Անգլիա Զանզիպարի մէջ ֆրանսական չահերուն հակառակ վարուեցաւ, և իր թերութիւնը պարտկելու համար ընդունեց Մատակասքարի վրայ ֆրանսական թեւարկութիւնը: Բայց միևնոյն ատեն Անգլիա իրեն պահեց Սոտրին Նիկէրի Հաուսաներու գաւառներն, Սահարա անապատը միայն թողլով Ֆրանսայի: Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջեւ մասնաւոր դաշնադրութիւն մը գոյութիւն ունենալով հանդերձ, Թան կ'ամբաստանէ զՄեծն Բրիտանիա թէ Սիամը գրգռեց դժուարութիւններ հանելու Ֆրանսայի առջև Հնդկաչինու մէջ:

ՑԱՇՈՏԱՅԻ խնդրոյն մէջ Ֆրանսայի նուաստացումը ծածկելու համար, ռուսական թերթերը կ'ըսեն թէ Ռուսիոյ համար նուաստացում մը չէր Քրէթայէ քաշուիլը Ճարոնի հետ կռուի բռնուելու վտանգն հեռացնելու համար: Ռուսիա այսպէս ընելով, ո'չ միայն իր ազդեցութիւն չնուազեցաւ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ, այլ աւելի զօրացաւ, անմիջապէս ոտք դնելով Բորդ Արթուրի և Դա-Լիէն-Վանի մէջ:

ՎՃՌԱԲԵԿ ատենին առջև Մ. Քավէնեաք յայտարարեր է որ պէտք է թոյլ տրուի իրեն Տրէյֆիւսի յանցապարտութիւնն ապացուցանող գաղտնի թղթածրարէն վկայութիւններ բերել: Բայց նախագահ Մ. Լէօվ մերժեր է այդ առաջարկ, և ըսեր է որ Մ. Քավէնեաքի յայտնութիւնները մի առ մի պիտի ներկայացուին Տրէյֆիւսի փաստաբաններուն, երբ այս վերջիններն ընտրուին:

ՎԻԼՀԷԼՄ կայսր հազարապետի աստիճան տուաւ ափրիկեան հանրածանօթ ուղեւոր հարիւրապետ Մորկէնի, որ Սուտանի վերջին կռիւներու ատեն ընկերացած էր անգլեւեգիպտական զօրաց:

ՄԱՔԻՆԼԻ նախագահ հրամայեց պատերազմական գործոց նախարարին որ հեռագիր մ'ուղղելով Բորդօ-Ռիքոյի ամերիկեան զօրաց հրամանատար զօր. Պրուքի, յանձնարարէ անոր զօրքերուն անկարգապահութիւնը զսպել, և ամերիկեան տիրապետութիւնն օգտակար ընելու աշխարհի այդ կղզւոյն մէջ:

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ օրաթերթերը կառավարութեան անհոգութիւնն հեգնելով, կ'ըսեն թէ Տոն Քարլոսեանց չարժումները կրնան զինքն յանկարծակիի բերել, ինչպէս ըրին Քուպայի և Փիլիպպեանց ապստամբական չարժումներն, որոց նախապէս կարեւորութիւն չտուաւ կառավարութիւնը:— Կ'ըսուի թէ Սպանիա քաղաքագիտօրէն պիտի չհաւանի որ Փիլիպպեանց տիրապետութիւնն Ամերիկայի անցնի, այլ մասնաւոր կառուի ալ պիտի չբանուի անոր հետ, թողլով որ կղզեխմբին տիրէ: Սպանիա պարզ բողոքով մը պիտի գոհանայ:

ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ եւ յարակից պարագաներուն բոլոր մանրամասնութիւնները պարունակող պաշտօնական թուղթերը Սատանայ կղզին Տրէյֆիւսի պիտի ղրկուին առաջին թղթատարով՝ որ Դեկտ.ի սկիզբը պիտի մեկնի: Այս թուղթերուն կիւյան երթալն եւ անոնց մի առ մի պատասխանելու համար Տրէյֆիւսի պատրաստելիք յիշատակագիրը Բարիզ ղրկուելն երկար ժամանակի կը կարօտին: Տրէյֆիւսի ընտանեաց փաստաբան Մ. Մորնառ յայտարարեր է թէ Տրէյֆիւս իրմէ պահանջած յիշատակագրին մէջ իր անմեղութեան վրայ պնդելէ աւելի բան մը չի կրնար ընել: Իր առջեւ դրուելիք պաշտօնագրերուն մէջ յիշատակուած իրողութիւններուն մեծ մասն անծանօթ են իրեն: Անոնցմէ չատերը պատահած են 1894ի դատաստանէն ետք: Այսպէս ստուգիւ ո եւ է բան մը չի կրնար ըսել ո'չ գնդապետ Հանրիի խարդախութեան եւ ո'չ Էսդէրհազիի աղտոտութեան նկատմամբ, որոց մասին խեղճ Տրէյֆիւս երբեք բան մը չի գիտեր: Մ. Մորնառ արտօնութիւն պիտի խնդրէ իր պաշտպանելոյն հետ հաղորդակցութեան մտնելու: Էսդէրհազիի խոստովանութիւնը թէ ծանօթ ցուցակն ինք գրած է [ինչպէս առկէց առաջ գրեցինք [illegible] մէջ], մեծ ուշադրութիւն գրաւած է Բարիզի մէջ: Կ'ըսուի թէ Էսթէրհազի այս խոստովանութիւնն ըրած է Ջոլայի դատավարութեան միջոցին դատական պաշտօնատան սպասման սենեկին մէջ իր բարեկամ թղթակցի մը, եւ Ֆիկարոյի ճարպիկ խմբագիրներէն մին Մ. Շէնշոլ յաջողեր է ականջ կախել եւ լսել:

ԳԵՐՄԱՆՔ Ի ՉԻՆԱՍՏԱՆ.— Քիաօ-Չէույի գերման գաղթականներուն համար գերմաներէն թերթ մը պիտի հրատարակուի նոր տարիէն սկսեալ ի Չինգաու:

ԳԵՐՄԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ.— Գերմանք արդէն իսկ վաթսուներեք քիլոմեդր երկաթուղի չինած են իրենց հարաւ-արեւմտեան գաղթավայրին մէջ: Միեւնոյն ատեն հեռաձայն գործիքներ կ'հաստատեն գծին երկայնութեան վրայ: Շինութեանց կ'հսկեն Գերման Երկաթուղեաց վաշտէն սպայ մը, անպաշտօն եւ հանգստեան կոչուած սպաներ, որք միեւնոյն ատեն կայարանապետ կ'ըլլան և գործ կ'տեսնեն ի նպաստ գերմանական ազդեցութեան: Սուաքոբ գետին բերանն ալ Օգոստոսէն ի վեր սկսած են քարափներ չինել առեւտրական հաղորդակցութեանց դիւրութեան համար:— Արեւելեան Ափրիկէի գերմանական բաժնին մէջ գտնուող Վիքդորիա լճին հարաւային կողմն ոսկեհանքեր գտնուած են, մասամբ քուարցի և մասամբ սնդիկի հետ խառնուած: Պիզմարք և Վիսման կոչուած ապառաժներու մէջ ալ ոսկի գտնելու համար պեղումներ կ'կատարուին: Հիմակուընէ Համպուրկցի վաճառական մը Մ. Լուտվիկ Տայս մտադիր է 750,000 մարքի դրամագլխով ընկերութիւն մը կազմել նոյն հանքերը չահագործելու համար: Նիասա լճէն գրեթէ տասն մղոն դէպի հիւսիս լաւ տեսակէն գետնածուխ գտնուած է, անգլիական եւ գերմանական (Վէսդ Ֆալիա) գետնածուխին չափ լաւ, բայց առ այժմ անգործածելի՝ փոխադրութեանց անհագին ծախքերուն համար: Նիասա լճին վրայ գտնուած եօթն գերմանական նաւերը տարին 6,000 մարքի արժողութեամբ փայտ կ'վառէին. հիմա առատ ածուխ պիտի ունենան:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Կայսերական կառավարութիւնն առեւտրական կցորդներ պիտի հաստատէ Եւրոպայի կարեւոր մայրաքաղաքներու դեսպանատանց մէջ: 1897-98ին Պէյրութի ներածմունք անցեալ 12 ամիսներու չրջանէն չորս միլիոն ֆր. աւելի եղած են: Ներածիչ ազգերէն առաջինն է Անգլիա, երկրորդ՝ Ֆրանսա, երրորդ՝ Աւստրիա և չորրորդ կուգայ Գերմանիա: Անատոլուի ապրանքներուն ներածմանց եւ արտածմանց դիւրութեան համար Հայտար-Փաշայի քարափին մենաշնորհը տակաւին տրուած չէ գերմանական ընկերութեան: Ֆրանսացի մրցակիցներ կան:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ պատահած փոթորիկը բոլորովին քանդեց քաղաքին հիւսիսային մասը: Աւրշաւեց Մորնակի դաշտերն և Ուէտ Միլիան կամուրջին մէկ մասն առաւ տարաւ: Հազարաւոր ձիթենիներ փճացան: Գետն իր եզերքներէն յորդեց: Պիզերդայի մօտերը ձկնորսներուն հիւղակները փլան և անոնց մէջ գտնուածներն ամէն կողմ ցրուեցան: Կ'կարծուի թէ երեք հոգի մեռած և չատեր ալ վիրաւորուած են:

ՖՐԻԴԱՈՒՆԷ (Սիէրա-Լէոնէ) կ'հեռագրուի թէ Սոֆաներու հրոսակներ կ'սպառնան արչաւել Բանկումա և Քուէլլու նահանգները: Անգլիական իշխանութիւնք պաշտպանողական միջոցներ ձեռք կ'առնեն:

ԲՈՒԼԱՅԷ կ'հեռագրուի Նոյ. 21 թըւով. «Երէկ հոս եկան Շրաւուն հրամատար և կէօս կուսակալ, որք ի դիմաց արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին հոս պիտի մնան մինչեւ գերման կայսեր և կայսրուհւոյն ժամանումը: Աւստրիական նաւաբաժին մ'ալ հոս հասած է: Վիլհէլմ կայսեր բաղձանաց համեմատ, հանդիսաւոր ընդունելութիւն պիտի չըլլայ: Ոստիկանութիւնը կարգապահական միջոցներ ձեռք առած է:

ՏԱՐՄՇՏԱՏԷ կ'հեռագրուի դարձեալ Նոյ. 21 թուով թէ Վիլհէլմ կայսր ներկայ չպիտի ըլլայ Նոյ. 25ին այդ քաղաքին մէջ ի պատիւ Լուդվիկ Դ.ի յիշատակարանին բացման: Կայսրն իրեն ներկայացուցիչ կարգած է Լէօբոլտ իշխանը:

ՍՈՖԻԱՅԻ մէջ Ֆերտինանտ իշխան հացկերոյթ մը տուեր է ի պատիւ գերման դեսպան Մ. Բայխնաուի: Իշխանը բաժակ առաջարկեց գերման կայսեր կենաց:

ՍՄԸՌՆԱՏԻ Անգող քաղաքին մէջ ժանտախտէ բռնուող 14 անձերէն 6ն առողջացեր եւ 4ը մեռեր են, կ'հեռագրուի Նոյ. 2 թուով:

ՓԱՇԻՐԷԷ կ'հեռագրուի թէ փախստական Էմիրը քանի մը հետեւորդներով Ռուպուա [Քորտոֆան] մէջ կ'գտնուի, եւ թէ ուտեստի նեղութիւն կ'կրէ իր բոլոր Սուտանցիները դասալիք եղած են:

ՍՊԱՆԵԱՄԵՐԻԿԵԱՆ յանձնաժողովոյ նախընթաց աւուր նստին մէջ, ամերիկեան պատուիրակներն յիշատակագիր մը ներկայացնելով, ըսին թէ Միացեալ Նահանգները չեն ընդունիր Սպանիոյ առաջարկած իրաւարարութեան սկզբունքը, թէ Սպանիոյ կ'առաջարկեն 20 միլիոն տոլար Փիլիպպեանց թողման համար, թէ կղզեխմբին մէջ առեւտրական դիւրութիւններ պիտի տան Սպանիոյ: Սպանիացի պատուիրակները պատասխանեցին թէ իրենց կառավարութեան պէտք է դիմեն:

ԲԷՇՏԱՅԻ Խորհրդարանին չրջականերն հաւաքուեցան բազմաթիւ խումբեր, մանաւանդ ուսանողներ: Ոստիկանութիւնը բարեկարգութիւնը կ'պահպանէ: Մինչեւ հիմակ ո և է դէպք պատահած չէ [Նոյ. 22ի հեռագիր]:— Նոյն օրը, կէս օրին, ազգային թանգարանին պողոտային վրայ խռնուող ամբոխը ոստիկանութեան դէմ քար նետեց: Ոստիկանք ամբոխը ցրուեցին: 200է աւելի մարդիկ ձերբակալուեցան: Բազմարուեստեան դըպրոցին դասախօսութիւնները դադրեցան: Խորհրդարանի միջադէպին հետեւանօք, Մ. Հոլօ երեսփոխան մենամարտի հրաւիրեց ուրիշ երեսփոխան մը Մ. Բէրժէլ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ծերակոյտին մէջ Մ. Ռոլան օրակարգի անցնիլ տուաւ զինուորական ծառայութիւնն երկու տարուան իջեցնելու առաջարկութիւնը:

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ.— Մ. Ֆէլիքս Ֆոռ Պատուոյ Լէգէոնի մեծ խաչը նուիրեց Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարար Քանէվարօ ծովակալին եւ ելմտական նախարար Մ. Լուձձաթիի:

ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ապրանաց համար կարդալ Դ. երեսի ազդը:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Աքեայի կառավարիչ անուանեցաւ Ուրֆայի կառավարիչ Մուհարրէմ էֆ.

Ուրֆայի կառավարիչ անուանեցաւ Աքեայի նախորդ կառավարիչ Հիւսէյին էֆ.

Վճռաբեկ Ատենի Ընդհ. դատախազութեան օգնական անուանեցաւ Դատական նախարարութեան իրաւագիտաց դիւանին անդամ Էսատ պէյ.

Սալիխէի աստիճան տրուեցաւ Կայս. Պալատան նկարիչ Զօրնարօ էֆ.ի.

— Ա. կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Ռուսիոյ կայսեր պալատան վերատեսուչ Պառոն Ֆրէտէրիքսի, Բ. կարգի Օսմանիյէ՝ Նալթայի զինուորական հրամատար Զօրավար Սայլէնի, և այլ և այլ կարգի պատուանշան՝ Ռուսիոյ արքունեաց բարձրագոյն պաշտօնատարներուն:

Բ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ սերպիական դեսպանատան նախորդ Ա. քարտուղար Մ. Պոպովիչի, և Պէյրութի գերման սեղանաւորներէն Մ. Էմիլ Ֆրանքի:

Շէֆագաթի պատուանշանին Ա. աստիճանը տրուեցաւ Ուաշինկդընի ֆրանս. դեսպան Մ. Քամպոնի տիկնոջ, Բ. աստիճանը՝ ֆրանսացի նշանաւոր բժիշկ Տքդ. Լանկլոնկի տիկնոջ, Ռուսիոյ դեսպանատան բժիշկ Տքդ. Ֆարանս Նովաքիի տիկնոջ, ինչպէս նաև Քոլքիտա և Զարրէճ պահականներուն հրամատարաց կիններուն, Տիկին Պոսթէրմի և Տիկին Զալուքիի:

ԳԵՐՄԱՆ կայսրը Բրուսիոյ Թագ պատուանշանին Ա. կարգը տուաւ կայս. բժիշկ Միւշիր Իսմէթ փաշայի, և Բ. կարգը՝ կայս. Պալատան քարտուղար Քեամիլ պէյի: Կայս. Իրատէ մ'արտօնեց անոնց գործածութիւնը:

ԹՈՒՐՔԵՒՀԷԼԼԷՆ հիւպատոսական Պայմանագրի Յանձնաժողովն այսօր իր առաջին նիստը պիտի ընէ Արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ:

ԱՐՔԻՊԵՂԱԳՈՍԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Զինուորական յանձնաժողով մը պիտի ղրկուի ի մօտոյ Արքիպեղագոսի կղզիներն, որոշելու այն ռազմագիտական կէտերն ուր ամրութիւններ պիտի կառուցուին ըստ նախորդ որոշման: Արքունի Թնդանօթարանի ձուլարանք զբաղած են խոշոր թնդանօթներ ձուլելու, որք նոյն ամրութեանց մէջ պիտի զետեղուին:

700 ԽՍԼԱՄ ԳԱՂԹԱԿԱՆՔ, Քուրա Լամպրոս Ընկերութեան չոգենաւով, կիր. օրն Իզմիր հասան:

ՊԱԼԸՔԷՍԻՐԻ ՀՐԴԵՀԸ.—Պալըքէսիրէ Մօնիդէօրի գրուած նամակ մը կ'ըսէ թէ, վերջին աղետալի հրդեհը ծագած է Քրիստոնէից թաղէն, և իբր 9 ժամ տեւած է: 250 տուներ հրոյ ճարակ եղած են: Վնասն 60,000 ոսկի կ'հաշուի: Այրած չէնքերէն ոչ մին ապահովագրուած էր: Երկու հոգի բոցերուն ճարակ եղած են: Բազմաթիւ ընտանիքներ, որք հազիւ մտած էին իրենց նորաշէն կամ նորոգուած բնակարաններուն մէջ, նորէն անպատսպար մնացած են: Յայտնի է թէ Պալըքէսիր հազիւ 9ուկէս ամիս առաջ մեծապէս վնասուած էր երկրաշարժէն:

ԹԱՆ լրագրին մուտքն արգիլուեցաւ:

ՑՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ, երէկ ֆրանսական դեսպանատունն երթալով, տեսակցեցաւ գործակատար Մ. Պարսդի հետ:

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ Դ. զօրաբանակին ընդհ. հրամատարութիւնը տեղեկագիր մը մատոյց Սպարապետութեան, որով կ'առաջարկէ նոր կազմակերպութիւն մը տալ Համիտիէ հեծելագունդերուն: Բաց աստի, Դ. զօրաբանակին հրետանիները պիտի վերակազմուին և լեռնային ու դաշտային թընդանօթներուն վրայ կարեւոր յաւելումներ պիտի ըլլան:

ՀԱՃԻ ՏԱՎՈՒՏ ՖԱՐՔՈՒՀ չոգենաւային ընկերութիւնն հելլէն կառավարութենէն խնդրեց հելլէն նաւահանգիստներուն մէջ չոգենաւ բանեցընել, հելլէն ընկերութեանց տրուած ամէն արտօնութիւններով:

ԻՍԼԱՄ ուխտագնացութեան ժամանակը մօտեցած ըլլալով, կայս. կառավարութիւնն այժմէն հրաման ըրաւ Առողջապահական Վարչութեան, որպէս զի Ծիտտէի մէջ Նախահոգ միջոցներ ձեռք առնու:

ՀՌՈՄԻ մէջ գումարելի Դեսպանախորհրդին օսմ. պատուիրակ Նուրի եւ Հագգը պէյերն երեկ ոչ թէ չոգենաւով, այլ գիշերն արեւելեան ճեպընթաց կառախումբով ուղեւորեցան Հռոմ:

ՄԱՀՄՈՒՏ ՃԷԼԱԼԷՏՏԻՆ փաշա, իր անձնական տկարութեան պատճառաւ, երեկ եւս չկրցաւ ներկայ գտնուիլ Նախարարաց Խորհրդոյ նստին:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Եորկիոս Թագաւորն, անցեալ ԲՇ. օրն, Եւրոպայէ իր վերադարձին առթիւ, ունկնդրութիւն չնորհեց Աթէնքի օսմ. դեսպան Ռիֆաթ պէյի, եւ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպան Մ. Զինովեվ, երէկ անգլ. դեսպանատունն երթալով, երկարօրէն տեսակցեցաւ Սըր Ն. Օ'Քոնորի հետ:

ՌԷԺԻ Վարչութիւնը կայս. կառավարութեան ուշադրութիւնն հրա-

ւլրած էր սա խրողութեան վրայ թէ որոշեալ ժամանակէն յետոյ ցանուած ծխախոտներն, ինչպէս նաեւ ծխախոտի մշակութեան անյարմար հողերու արտադրութիւնք պահանջելի աղնըւութենէն ու յատկութենէն զուրկ կ'ըլլան, և հետեւապէս խնդրած էր ծխախոտի մշակութեան ժամանակը մասնագէտներու ձեռամբ վերջնապէս որոշել։ Ծխախոտի մշակութեան կանոնագրին 15րդ յօդուածն արդէն որոշած է մշակութեան ժամանակն, և հետեւապէս Ներքին գործոց նախարարութիւնն, ելմտական նախարարութեան խնդրանօք, հրահանգ ղրկեց գաւառ. իշխանութեանց, որպէս զի որոշեալ ժամանակին անցնելէն յետոյ չարտօնեն ծխախոտի մշակութիւնն, և հոգ տանին որ նոր ցանցուած հողերը ծխախոտ արտադրելու յարմար ըլլան։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ Պազարին վիճակահանութիւնն յառաջիկայ Դեկտ. 15/27ին պիտի սկսի քաշուիլ, եւ գրեթէ 4 ամիս պիտի տեւէ։ Ամէն օր ելած թիւերը պիտի հրատարակուին։ 150,000 տոմսակներէն մեծագոյն մասն արդէն սպառած են եւ մնացած է փոքր թիւ մը, այն է 12,000 տոմս։

ՀԱՆՔԱՑ, ԱՆՏԱՌԱՑ և երկրագործական նախարարութեան Ա. երկրաչափ Մ. Վայս նախընթաց օրը մեռաւ։ Ցուղարկաւորութիւնն երէկ կատարուեցաւ Վեհ. Սուլթանին անձնական Գանձուն ծախքով։

ՑՈՐԵՆ.— Անատոլուի երկաթուղւոյ գծին մօտակայ գաւառակներուն մէջ, թէև մեծաքանակ պատրաստ ցորեն կայ, սակայն փոխադրական ծախուց տարապայման սղութեան պատճառաւ, ցորենն հոն անպէտ կ'սպասէ, որմէ ո'չ երկրագործը կ'օգտուի և ո'չ ալ սպառող ժողովուրդը։ Մալիւմաթ կայս. կառավարութեան ուշադրութիւնը կ'հրաւիրէ այս մասին։

ԳԱՀԻՐԷԷ կ'գրեն թէ Սուտանի արշաւանքը թէև աւարտած է, սակայն զինուորական պատրաստութիւնք դեռ վերջ չեն գտած։ Անգլ. գաղթավայրերէն ամէն օր նոր նոր զօրք կ'հասնին Եգիպտոս։ Այս խրողութիւն Եգիպտոսի վարիչ շրջականներուն ուշադրութիւնը գրաւած է։ Նոյնպէս, թէեւ Սուտանի կողմերն ամբողջապէս մաքրուած են ապստամբներէն, սակայն ցարդ Եգիպտական վարչութիւն մը չէ կազմակերպուած, և Եգիպտացի պաշտօնատարներ չեն ղրկուած։ Եթէ քանի մը պաշտօնատարներ ալ ընտրուած են, անոնք ալ օտարազգի են։ Այս կէտն ալ անմեկնելի մնացած է, կըսէ Մալիւմաթ։

ԱԼԱՇԷՀԻՐԻ մէջ հացին օխան, պաշտօնական նիհին (նարղ) համաձայն, 115 փարայի կ'ծախուէր, եւ հացագործք այս տարապայման գինէն գոհ չըլլալով, կ'ուզէին բարձրացնել։ Տեղւոյն Թաղապետութիւնն, ուզելով գործնական դաս մը տալ այս ծակաչք շահագէտներուն, իր հաշւոյն փուռ մը բացաւ։ Ասոր վրայ մրցում մը սկըսաւ փռապաններուն մէջ, և զարմանալին այն է թէ անոնք որ առաջ կը գանգատէին թէ կ'վնասեն, հիմա 10 փարա պակասով կ'ծախեն և դարձեալ կ'շահին։

ԱՅՏԸՆԻ նահանգին մէջ երաշտութիւնը կ'շարունակէ։ Ուրեք ուրեք հանրային աղօթքներ կ'կատարուին երկնից գթութիւնն հայցելով։ Երկրագործ դասն, աչքերն երկինք յառած, անհամբեր անձրեւ կ'ակնկալէ։ Ամէն տեսակ խաղեր արգիլուած են, և ժողովուրդն ինքզինք բարեպաշտութեան տուած է այժմ։

ՑԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ.— Իզմիրի մէջ Օսման անուն Թաթարի մը կինը, կերակուրն եփելէ վերջ, խնայողութեան համար կ'ուզէ կրակը մարել։ Սակայն ջրի աման կարծելով, քարիւղին ամանը կ'առնու և կրակին վրայ կ'լեցնէ։ Բոցերն անմիջապէս կ'պատեն հէք կինը, որ թէև ինքզինք տունէն դուրս կ'նետէ և իր ազգականներուն վրայ դրացիք օգնութեան հասնելով բոցերը կ'մարեն, սակայն առած այրուածքներուն հետեւանօք քիչ վերջը կ'մեռնի։

ՍՈՖԻԱՅԷ կ'գրեն թէ Եղեռնադատ Ատեանն սկսած է քննել Էֆթիմիայի և իր մեղսակիցներուն դատն, որք Պուլկարերէն Նովինի լրագրին խմբագիր Մ. Մաքետոնսքիի սպանութեան հեղինակ ամբաստանուած են։ Դատաւորանն իր քննութիւնները կ'շարունակէ Պոլսոյ ոստիկանութեան կողմէ Պուլկարական Գործակատարութեան յանձնուած դատական թղթածրարին վրայ։ Թէպէտ նախնական քննութիւնն հաստատած է ամբաստանելոց յանցապարտութիւնը, սակայն ամբաստանեալք կ'յամառին ամէն բան ուրանալ։ Ոճրին չարժառիթը ցարդ անծանօթ մնացած է։

ՆԱԽԱՅԻՆ վարժարանի լուսանկարչութեան ուսուցիչ Ալի Սամի պէյ, որ Գերման կայսեր ուղեկցած էր Սուրիոյ մէջ, իր քաշած լուսանկարներով կազմած է չքեղ ալպոմ մը, զոր Ծովային նախարարին ձեռամբ այսօր Վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցանէ։

—Նաւային վարժարանի ուսանողք ամէն տարի սովորութիւն ունին իրենց քաշած լուսանկարներէն հաւաքածոներ կազմելու և Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու։ Այս տարի եւս պատրաստած են երկու ալպոմներ, զորս ընդհ. հարցաքննութեանց աւարտումէն յետոյ պիտի մատուցանեն յոտս կայս. Գահոյից։

ԴԱՆԻԱԿԱՆ Ֆիլէն յածաւորակն ի մօտոյ Միջերկրականի Օսմ. նաւահանգիստները պիտի այցելէ, ի մէջ այլոց Իզմիր եւ Սելանիկ։ Դանիոյ թագաւորն, անձնական տկարութեան պատճառաւ, չէ կրցած Եոլիկոս իշխանին ուղեկցիլ մինչեւ յԱթէնք։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդը կեղծ «ուլֆո»ներու խնդրոյն քննութիւնն աւարտելով, իր տեղեկագիրը մատոյց Մեծ-Եպարքոսութեան։

ՊՐԻՒՍԷԼԻ օսմ. դեսպան Էթհէն Գարաթէօտորի էֆ. անցեալ ՇԲ. օրը Բարիզ գացեր է։

ԻԶՄԻՐԻ շրջակայ անտառները բռնկելով, հրդեհն երկու օր տեւեր է։ Կատարուած քննութեամբ հասկցուած ըլլալով որ կրակը դիտմամբ ձգուած էր, տեղական իշխանութիւնք հրձիգները կ'փնտռեն այժմ։

ՍՂԵՐԴԻ Բաղդէացւոց արքեպիսկոպոս Տ. Եուսէֆ Էմմանուէլ, երէկ կայս. Պալատ երթալէ յետոյ, այցելութիւն տուաւ Մեծ-Եպարքոսին և Ներքին գործոց նախարարին։

ՍԻԿԱՌԻ ՆՈՐ ԹՈՒՂԹ ՄԸ.— Հիւսնի պէյ և Ընկերք՝ Կրթական նախարարութենէն արտօնութիւն ստացած են ի նպաստ խալամ կարօտ վարժարանաց հրապարակ հանել զուտ բրինձի թուղթէ շինուած սիկառի ընտիր թուղթ մը, կրթական նախարարութենէն կարգուած յատուկ պաշտօնէի մը հսկողութեան տակ։ Այս սիկառի թղթին գործարանն հաստատուած է Բ. Դրան մեծ պողոտային վրայ, որոյ պաշտօնական բացումը ԳՇ. կատարուեցաւ ի ներկայութեան կրթական նախարարութեան Գրաքննիչ ժողովին անդամ Խալիլ Շէհապ, Շէվքէթ և Հազգը պէյերու և ուրիշ բարձրաստիճան անձանց, և այս առթիւ ոչխարներ մորթուելով, կարօտելոց բաշխուեցան։ Բացման հանդէսին առթիւ, Գրաքննիչ ժողովին անդամ Հիւսնի պէյի որդին Սէզայի պէյ պարագային յարմար պերճախօս բանախօսութիւն մը արտասանեց, յետ որոյ կրթական նախարարութեան Իմամ Հաֆըզ Ալի էֆ. աղօթքներ ըրաւ յարեւշատութիւն Վեհ. Սուլթանին։ Ներկայք միաբերան ամէն ըսին

ԻՍԼԱՄ դպրոցներուն ի նպաստ հրապարակ հանուած սիկառի թուղթին հասոյթէն, առաջին անգամ ըլլալով, երէկ 7500 ղրշ. յանձնուեցաւ կրթական նախարարութեան։

ԿԱՅՍ. ԴԻՏԱՐԱՆԻՆ ուղղեալ հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ երէկ Պրուսայի և Տրապզոնի մէջ անձրև տեղացեր և Էնկիւրիի մէջ մրրիկ ծագելով, ձիւներ է։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.— Հաճի Տավուտ Ֆարգուհ ընկերութեան Աղէքսանտրոս շոգենաւն, երէկ առաւօտ ժամ 3ին միջոցները, Սիրքէճիի առջեւ խարսխանիշին մօտենալու ատեն, ջուրերուն հոսանքէն մղուելով՝ երկկայմ առագաստանաւի մը վրայ ինկաւ որ անգլիական շոգենաւի մը ածուխ կուտար։ Առագաստանաւուն երկու շոգենաւերուն մէջտեղը ճմլուելով, ծակուեցաւ եւ սկսաւ ջուր առնել, սակայն անմիջական օգնութեանց շնորհիւ, կրցաւ ընկղմելէ ազատիլ։

ՆՈՐ ՋԱՂԱՑՔ.— Ունգափանի պետական մեծ ջաղացքն անբաւական նկատուելով, կայս. հրամանաւ, Սպարապետութիւնը Պրիսթոլի Հէնտ-Էնտ-Լոնտ գործարանին հետ պայմանագիր մը կնքած էր ընդարձակ ջաղացքի մը շինութեան համար, որ ամուեստին բոլոր կատարելութիւններով օժտուած ըլլալով պիտի կրնար օրական 600 պարկ Ա. տեսակ ալիւր արտադրել։ Փոխանակ նոր ջաղացք մը շինելու, ընդհակառակն կարեւոր յաւելում մը եղած է Ունգափանի նախորդ ջաղացքին վրայ, եւ նոր մեքենաներ զետեղուած են որք յառաջիկայ Ռամազանին պիտի սկսին բանիլ եւ այսուհետեւ զինուորաց տրուելիք հացը ճերմակ եւ մաքուր պիտի լինի, զուրկ աւաղահատիկներէ, որք երկանաքարերէ կը գոյանային, ըստ որում երկանաքարերու տեղ հիմա մետաղեայ երկաններ զետեղուած են։

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ծովեզրէն նախընթաց օրը շատ մը ատաղձ գտնուեցան։ Կը կարծուի թէ ասոնք փոթորկի բռնուած նաւէ մը նետուած են, և կամ ընկղմած մաւունայի մը բեռը կ'կազմեն։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁ.— Փոխանակագրի հրեայ միջնորդ մը, Իսաք անուն, նախընթաց գիշեր չափէն աւելի արբենալէ յետոյ, Ղալաթիոյ քարափէն ինքզինքը ծովը նետեց անձնասպան ըլլալու համար, սակայն անմիջական օգնութիւնք թոյլ չտուին որ մարդն իր նպատակն իրագործէր, և հիմա կ'ապրի։

ԱՐՄՏԵԱՑ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Ցորեն.—Ութ օրուան մէջ ժամանեցին 20,000 քիլէ Իպրաիլ, Օտեսա (Իրքա), Վառնա, 10,000 Ռումելիի երկաթուղիով, 10,000 Սև ծով, Անատոլ։ Ծախուեցաւ Իպրաիլ, Իրքա, Զաղարա $4^1/_2$—5 ղչ., Վառնա $5^3/_4$—6, Անատոլ $5^1/_2$—7, լիպլայէն վար կարծր 49—50 փր. օխան։

Գարի.—Գարեջուրի ապրանք կ'արժէ Ռումելի 30 փր., Անատոլ 34—36 փր. օխան անուանական. տեղական սպառման համար Թունա 12—$12^1/_2$ ղչ. քիլէն։

Եգիպտացորեն.—5,000 պարկ ծախուեցաւ Քէօսթէնճէ Վառնա ապրանք, չըգնուած յանձնելի առանց մաքսի, 20 փր. օխան։ Հրապարակը թոյլ։

Սուսամ.—Կ'արժէ 8 % մաքսով տեղական սպառման համար 100 փր. օխան։ Հրապարակն հանդարտ։

Թռչնակեր.— Կ'արժէ 27 փր. օխան անուանական։

Վարսակ.— Կ'արժէ 22—23 փր. օխան անուանական։

Ալիւր.— Ժամանեցին 10,000 պարկ այլ և այլ տեսակ. կ'արժեն՝ Օտեսա 88—110, Իպրաիլ 86—88, Վառնա 82—84, Սամսոն 74—84, տեղական քըմա 78—86 ղչ. պարկը։ Տասնեհինգ օրէ ի վեր Մարսիլիայէ հասած 13 հազար պարկ ալիւրներուն վար տեսակ և սննդարար չըլլալը նկատելով, մաքսէն թոյլ չէ տրուած անցընել։ Թեփ.—16 փր. օխան։

11/23 Նոյմ. 98.

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ի՞նչ պիտի ընենք սա Հիւանդանոցն, այն երկնառաք պելոն ի քաւութիւն և ի թողութիւն մեղաց։ Պիտի գոցե՞նք. թէ ո'չ՝ չենք չնորհք նայինք։ Աս մէկ Հիւանդանոցն ալ, պետական այնքան օգնութիւններով հանդերձ, եթէ չկարենանք պարտ ու պատշաճ կերպով հոգալ, ո՞ւր է ուրեմն մեր բարեգործութեան զգացումներուն իրական ապացոյցը, ո՞ւր է մեր մատակարարական կարողութիւնը։ Ազգ մը որ մէկ հատիկ Հիւանդանոց մը չի կրնար կոր պահել, ի՞նչ ամօթ։ Հիւանդանո՞ց նայիլ է՝ յիմարները թողուլ այն ցած, խոնաւ, անշնորհ նկուղին մէջ, ուր անոնց կէսէն աւելին վարակուած է հիւծախտով, եւ մնացեալք, իրարու վրայ դիզուած, իրարու նայելով ա'լ աւելի կ'գէշնան, և նուազ խելագարներն ա'լ աւելի կ'խենթենան։ Պատ. Հոգաբարձութիւնը ձեռքէն եկածը կ'ընէ, ըսելիք չկայ։ Խղճի պարտք մ'է ասիկա վկայել։ Բայց առանց նոր չենքի չըլլար։ Պահ մը խորհեցան յիմարներն հիւանդարան հանել և հիւանդները կանանց կողմը տանիլ։ Բայց պզտիկ ամանին մէջ դրին, վեղաւ թափեցաւ. մեծ ամանին մէջ դրին, աման չմնաց։ Ջեղա՞։ Արդէն այս նոր Հիւանդանոց կիսկատար մնացած էր, նոյն իսկ երբ պատսպարեալք 750 հոգի էին։ Հիմակ որ 1,000 են, այն թերի չենք ի՞նչպէս կրնայ բաւել։ Ճար չկայ։ Պէտք է թեւ թիկունք ըլլալ Հոգաբարձութեան՝ չենքը մեծցնելու, նոր չենք մ'ալ, կամ գէթ փայտաշէն տաղաւարներու շարք մը կառուցանելու համար։ Այս ալ առանց բացառիկ նըպաստի չըլլար. որովհետեւ ընթացիկ հասոյթները չիտկէ չիտակ չեն բաւեր ընթացիկ ծախքերու, և մաս մը պաշտօնեայք մէկէ աւելի ամսական առնելիք ունին։ Հիւանդանոցն ուրիշ նիւթական և բարոյական շատ պէտքեր ալ ունի։ Բայց սա չենքի պէտքը զամենքը կ'գերազանցէ առ այժմ։

—Գատըգիւղի եկեղեցւոյ Սանտալճեան Տ. Կարապետ քահանային աւագերիցութեան պաշտօն տրուած է, եւ հաստատուած է Պատրիարքական կոնդակով։

—Նոյնպէս Ռուսճուգի եկեղեցւոյ Պօյաճեան Կարապետ քահանային աւագ քահանայութեան տիտղոս տրուեցաւ Պատրիարքական կոնդակաւ։

—Տ. Եզնիկ եպս. Ապահունի, ու Գում-Գաբուի դպրի քարոզչութեան պաշտօնէն հրաժարած էր, Թաղ. Խորհրդոյ վերջին կարգադրութեան եւ Ս. Պատրիարք Հօր հրաւէրին համաձայն վերստանձնած է իր պաշտօն։

—Արմաշէն Տ. Թորգոմ վրդ. նամակաւ մը, Դպրեվանուց մէջ պատսպարեալ որբոց լուսանկարն ու ինքնագիր շարադրութիւնները ղրկած է ի Պատրիարքարան։ Ս. Պատրիարք Հայրը շատ գոհ որբոց այսչափ քիչ ժամանակամիջոցի մէջ ըրած յառաջդիմութենէն, գոհունակութեան յատուկ գիր մը ղրկած է, Դպրեվանուց մէջ ուսուցչութեամբ պարապող վարդապետաց, որբոց դաստիարակութեան մասին իրենց տարած ջանից համար։

—Երէկ Բորթող էֆ. Թէլեան եւ Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան Պայպլ Հաուզ երթալով, միսիոնարական հաստատութիւններուն մէջ պահուող որբերուն նկատմամբ բանակցեցան։

ՀՈՄ ՔՈՒԷՃԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Վաղը, Դեւղոնիայի մեծ սրահին մէջ, միջօրէէն 2 ժամ ետքը, նախագահութեամբ ամերիկեան դեսպանին, Սկիւտարի Ամերիկեան Աղջկանց վարժարանի Շրջանաւարտուհիներու Ընկերակցութիւնը նուագահանդէս մը կուտայ, որ եղանակիս ընտրելագոյն հանդէսներէն մէկը պիտի ըլլայ։ Այն Շրջանաւարտուհիներուն մեծամասնութիւնն են Հայ Տիկիններ և Օրիորդներ։ Արդիւնքն յատկացուած է նոյն Հաստատութեան յառաջդիմութեան, մանաւանդ նոր սրահի մը շինութեան, և Շրջանաւարտուհիք այս կերպով կ'ուզեն փոխարինել նիւթական ու բարոյական բազմադիմի բարիքները զորս Հաստատութիւնն ըրած է ազգաւ ուսանողուհիներու, որոց մէջ միշտ գըտնուած են ազգաւ հայ աղջիկներ ալ։ Նպատակն ալ, ձեռնարկն ալ գովելի են յոյժ, և տարակոյս չունինք որ մանաւանդ պրուեստասէրք և կրթութեան բարեկամք սիրով պիտի օգտուին առիթէն, Վակների, Մէնտելսոնի, Շօբէնի, Լիստի, Սէն Սաէնսի, են. լաւ երաժշտութիւն լսելու համար, առաջնորդութեամբ Մ. Լանկէի և Մ. Եարոնսքիի, որոց պիտի աջակցին Օր. Վարդանեան, Օր. Գոռան և այլ երաժշտագէտ շրջանաւարտուհիք հայ, անգլիացի, եւն։ Տոմսակները, կէս ոսկի և քառորդ ոսկի. կ'գտնուին Քամանտինկէրի, Բիկմալիօնի, Պէյքըրի քով, և ի Բերա Բէլէս։ Չընդունուած տոմսակներն եթէ ներկայացուին առաջ ետ ղրկուած չըլլան, պէտք է վճարուին։

ԱՅՍ ԱՒՈՒՐ ԹՂԹԱԲԵՐ

ԼՐՏԵՍՈՒԹԻՒՆ Ի ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Ինչպէս գրեցինք, Լայբցիկի կայսերական մեծ դատարանն իբրև լրտես դատապարտած է Ֆրանսուա տը Բոք անուն ֆրանսացի պարտիզպան մը։ Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ տը Բոք ֆրանսական կառավարութեան կողմէ գաղտնի պաշտօնով Մէց գացեր է, և ամրութեանց լուսանկարները քաշելով Բարիզ ղրկեր է։ Այս խրողութիւնն ապացուցանող նշաններ ալ գտնուեր են, կապոյտ մատիտ մը, կարմիր մատիտ մը, լուսանկարչական գործիք մը և վայրկենական լուսագրութեանց գլանիկներ։ Ամբաստանեալը քանիցս բողոքեց այս ամբաստանութեանց դէմ, իր անմեղութիւնն հաչակելով։ Տը Բոք ըսաւ թէ լուսանկարչական գործիքն ընդունէր էր Բարիզցի Շմից անուն մէկէ մը, որ պատուիրեց իրեն յանձնել զայն Աբէլ անուն մէկու մը, բայց Մէցի մէջ այդ անունով մէկը չգտաւ։ Տը Բոք աւելցուց թէ ինք զոհ եղած է քանի մը անծանօթ մարդոց, որ ուզեցին զինքը կործանել, որովհետեւ չուզեց անոնց դրամ տալ։ Տը Բոքի դատավարութեան միջոցին, Գերմանիոյ պատերազմական նախարարութեան ներկայացուցիչ Պրանտ հրամատար յայտարարեց թէ բերդերուն քանի մը մասերուն լուսանկարչական պատկերներն առնելով, ամբաստանեալը պետական գաղտնիքներ մատնած է, վասն զի այդ պատկերներուն վրայ նայելով կարելի է տեղեկութիւններ առնել ներքին ամրութեանց, խրամներուն և պատերուն դիրքին նկատմամբ, նաև թէ ի՛նչ կերպով կարելի է պաշտպանել զանոնք, երբ յարձակում ըլլայ եայլն, եայլն։ Կայսրութեան ընդհանուր դատախազին պահանջման վրայ, Ատեանը Պետութեան շահերը պաշտպանելու համար դռնփակ նստի մէջ մտիկ ըրաւ զինուորական վկաներու և ոստիկանական խորհրդական Մ. Ցանի տեղեկութեանց։ Երբ նիստը դարձեալ հրապարակային եղաւ, ընդհ. դատախազն ըսաւ թէ ամբաստանեալը Բարիզի տեղեկութեանց դիւանին գործակալներէն մին է. ուստի կ'պահանջէ որ տը Բոք դատապարտուի հինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան, հինգ տարի զրկուի ամէն քաղաքացիական իրաւունքէ և ոստիկանական հսկողութեան ենթարկուի։ Ատեանն որոշեց վեց տարուան տաժանակիր աշխատութիւն, և տասն տարուան զրկում ամէն քաղաքացիական իրաւունքէ, և այդ տասն տարիներու միջոցին ոստիկանական հսկողութեան ներքև պիտի ըլլայ։ Պատիժն անոր համար այսքան ծանր է, որովհետեւ ամբաստանեալը պաշտօնական լրտես մ'է, և իր գործերուն չարժառիթն եղած է դրամական շահախնդրութիւն։

ՕՐԼԷԱՆԻ Հանրի իշխանը բաց նամակ մ'ուղղելով Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Մ. Տէլքասէի, կը յիշեցնէ իր և Պոնշանի ու Բլոշէգի նպատակն Հապէշաստանի ճամբորդութեանց և Աֆրիկեան երկրախուզութեանց մէջ։ Իշխանը դիտել կուտայ որ, եթէ մեք մինչեւ ցարդ Սպիտակ Նեղոս չհասանք, յանցանքը Մենելիքինը չէ։ Հանրի իշխան կ'ցաւի որ Ֆրանսա Ֆաշոտան պարպեց և կ'յիշեցնէ այն դարաւոր դերը զոր Ֆրանսա կատարած է Նեղոսի Հովտին մէջ։ Ուրեմն, կ'ըսէ, ա'լ այսուհետեւ աւելորդ ըլլալով այն ճամբորդութիւնն որոնց ձեռնարկեցինք ազգասիրական նպատակաւ, միանգամ ընդ միշտ ետ կ'կենանք։

ՃԻՊՐԱԼԹԱՐԻ անգլիական Մաճեսթիք զրահաւորին մէջ անկարգապահութեան քանի մը դէպքեր տեղի ունեցեր են։ Հրամատարը տեսնելով որ նաւուն տախտակամածին վրայ նարնջի կեղեւներ ձգուած էին, արգիլած էր պտուղ բերել նաւուն մէջ։ Այս որոշում ընդհանուր դժգոհութիւն պատճառեց, եւ Նոյ. 9ի գիշերը, նաւաստիք ծովը թափեցին նաւուն կարեւոր քանի մը առարկաներն, նաեւ արագահարուած թնդանօթներուն գործածութեան քանի մը անհրաժեշտ կտորները։ Նաեւ սպաններու մեծ մասը կտրեցին։ Անկարելի եղաւ յանցաւորները գտնել։ Հրամատարը բոլոր զինուորներն ու նաւաստիները նաւակամուրջին վրայ կանչեց, և անոնց խիստ ծանր յանդիմանութիւններ ուղղելէ ետք «չուն» և «վատ» անուանեց զանոնք։ Աւելցուց թէ նաւուն ամէն մասերուն մէջ գիշերապահներ պիտի դրուին։ Այս դէպքին լուրը բաւական սրտայուզութիւն պատճառեց Լոնտոնի ծովային շրջանակներուն մէջ։

ՀԱՊԷՇԱՍՏԱՆԷ Բարիզի Թէրթէրուն ուղղուած թղթակցութիւն մը կ'հաստատէ թէ իրօք հապէշ զինուորներ այս միջոցիս Վերին Նեղոսի կողմերը կ'քալեն։ Այս լուր կանուխէն տարածուեցաւ, բայց հաւատացող չեղաւ։ Թան կ'ըսէ թէ Մենելիք այս կերպով իր նախընթաց աւանդութիւններուն միայն կ'հետեւի։ Հապէշաստանի թագաւորները միշտ պահանջած են վեհապետութիւնն այն երկիրներուն, որք Հիւսիսէն կ'տարածուին մինչեւ Նուբիա, հարաւէն մինչև Մոնպասա, և արեւմուտքէն մինչեւ Սպիտակ Նեղոս։

ԱՆԳԼԻԱՑԻՔ Վատելայ հասեր են Ուկանտայէն, և այն կողմէն (Ֆաշոտայի հակառակ կողմէն) կ'իջնեն վերին Նեղոսի վրայ։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 23 Նոյեմ.— Իտալիոյ և Ֆրանսայի միջեւ գոյացած առեւտրական համաձայնութիւնը զարմանք կը պատճառէ Լոնտոնի եւ Պէրլինի մէջ։

— Ուաշինկդընէ եկած լուրերը կ'հաստատեն թէ Ամերիկայի ու Սպանիոյ միջեւ հաշտութեան վերջնական դաշնագրին կնքումը մօտալուտ է։ Դաշնագրին մէջ, Քուպայի փոխառութեան տոկոսը 2% որոշուած է։

—Մարշան հրամատար վաղը (այսօր) Խարթում պիտի հասնի, և Դեկտ.ի սկիզբ՝ ալ Ֆաշոտա։

ՄԱՏՐԻՏ.— Խնամակալ թագուհին ընդունեց Քուպայի կուսակալ Մարէշալ Պլանքոյի հրաժարականը։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 23 Նոյ.—Կ'ծանուցուի թէ Բարիզի կառավարիչ Զօր. Զիւրլէնտէն որ կառավարութեան պատուիրակ Դնդ. Թուլոնի տեղեկագիրը վաւերելու պաշտօն ունի, պիտի վաւերացնէ տեղեկարեր Թավէոնիէ հարիւրապետին եզրակացութիւններն, որ Բիքառ գնդապետը զինուորական ատենի մը առջեւ ղրկել կ'առաջարկէ։

—Վճռաբեկ Ատենի Եղեռնադատ ճիւղն այսօր լսեց Բիքառ գնդապետն, որոյ վկայութիւնը գրուեցաւ ամբողջ նիստը։

ՊԷՇՏԱ.—Կ'հաստատուի այն զրոյցը թէ Ֆրանց-Եօզէֆ կայսրը Մաճառ Խորհրդարանին նիստերն օրաձգող հրամանագիր մը ստորագրած է, զոր Պառոն Պանֆի վերջին պահուն միայն պիտի գործածէ, եթէ ընդդիմադիր կուսակցութեան խափանարար փորձերը նորոգուին։ Պառոն Պանֆի հրաժարելու որոշումն ետ առաւ եւ վայրկենապէս պիտի պահէ իր իշխանութիւն, ըստ որում Դիսայի կազմելիք դաշինքն ընդդիմադիր կուսակցութեան ընթացքը բարեփոխելու ընդունակ չերևիր։

ԲՈԼԱ.—Գերման կայսրն ու կայսրուհին այս առաւօտ հոս հասան։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Երէկ, այլ մանաւանդ այսօր միայն գինները քիչ մը բարձրացած են, խըզելով բաւական ատենէ ի վեր շարունակուող ժխոր։ Ֆրանս, Ռանդը 15, անգլիականը 20, մեր Քոն.ը 15 եւ սպանիականն 30 սնդ. բարձրացած են։ Նոյնպէս 1 փր. բարձր է Երկթղն։

Այս առաւօտ հոս բացուեցաւ Քոնս.ը 24 ղչ. 19 փր. եւ Երկթղ.ն 108.75 փր.։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնս. Սէռի Դ.	Օ. Ռ.	24	$18^1/_2$
Ամէնէն բարձր գին	»	24	19
Ամէնէն վար գին	»	24	16
Ռումէլիի Երկաթուղի	Փր.	108	$^5/_8$
Ամէնէն բարձր գին	»	108	$^3/_4$
Ամէնէն վար գին	»	103	$^3/_4$

ԲԱՑՈՒՄ 12 Նոյմ.

Օսմ. Քոնս. Սէռի Դ.	Օ. Ռ.	24	$19^1/_2$
Ռումէլիի Երկաթուղի	Փր.	108	$^7/_8$
Օսմանիյէ	»	—	—
Րէժի	Օ. Ռ.	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	Փր.	—	—
Քրէտի Ժէնէրալ Օթթոմ.	Օ. Ռ	9	11
Երկրագործական Պանքա	»	8	30
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ.	Ա. Ռ.	3	05

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ ԲԱՆՔ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 15

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1828 — 1828 L'UNION DE PARIS — ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

Դրամագլուխ և պահեստք	Ֆր. 94 Միլ.	Դրամագլուխ և պահեստք	Ֆր. 135 Միլ.
Հասոյթ 1896 տարւոյ	» 18 »	Հատուցած մնասք	» 90 »
Հատուցած մնասք	» 215 »	Ապահովագրեալ գումարք	» 246 »

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄ ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ.
Թուրքիոյ գործակալութեան Տնօրէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ
Կենաց ճիւղին տեսուչ Տ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Թահթագալէ Խան, Օսմ. Պանքային քով

Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ռ	4	01
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	750	—
» Ժուխանա	»	250	—
» պարտաթ.	»	495	—
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	301	—
Թարափ Կ. Պոլսոյ	»	456	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ռ.	—	80
» ութ օրուան	»	2	10
Ռումէլի Երկթղ. »	Ֆր.	—	—
» մէկ ամսուան »		—	—

ԸՆԹԱՑԻՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 փրանքնոց	ղրշ.	87	16
Անգլիական ոսկի	»	110	05
Բօլ Էմբէրիալ	»	90	15
Քրիմից	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	02
Մէթալիք	»	97	20
Ռուպլ Թղթադրամ	Օ. Ռ.	8	58

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109	20
Բարիզ 3 »	Ֆր.	23	$07^1/_2$
Ֆլորին մանտա	»	10	$92^1/_2$

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 23 Նոյմ.

Օսմ. Քոնս. Սէռի Բ.	Ա. Ռ.	47	—
» » » Գ.	»	26	12
» » » Դ. բաց.	»	22	25
» » » Դ. գոց.	»	22	25
Փոխառութիւն Գասապա	»	82	50
» Օսմ. $3^1/_2$ %	»	98	75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11	50
Այտընի երկաթուղի	»	10	50
Եգիպտական միացեալ	»	107	12
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	110	43
Հելլենական 5 %	»	40	—
Մոնօբոլ Հելլենական 4 %	»	45	25
Ռանթ » 4 %	»	33	—
Պուլկ. Փոխառ. 6 % 1888	»	94	—
» նոր » 6 % 1892	»	93	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	$56^1/_4$
Դրամազեղչ	»	4	—

ՊԵՐԼԻՆ, 23 Նոյմ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	98	25
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	110	90
Անատ. Երկ. պարտաթուղթ	»	97	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	$25^1/_2$

ԲԱՐԻԶ, 23 Նոյմ.

Օսմ. Քոնս. Սէռի Դ. բաց.	ղրշ.	22	45
» » » Դ. գոց.	»	22	45
» » » Բ.	»	47	50
» » » Գ.	»	26	37
Օսմանիյէ	»	396	12
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	110	50
Օսմ. Րէժի	»	274	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	544	—
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	102	10
Քրէտի Լիոնէ	»	847	—
Պանք տը Բարի	»	940	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3655	—
Իտալական Ռանթ	»	94	80
Սպանիական արտաքին	Ա. Ռ.	42	35
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	32
Դրամազեղչ	»	3	—

ՎԻԵՆՆԱ, 23 Նոյմ.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47	65
» Լոնտոնի վրայ	»	120	70
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	58	—
Օսմ. Րէժի	»	123	50

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԷՆ նոր վերադարձող Սանասարեան վարժարանի նախկին շրջանաւարտ մը պատրաստ է Գերմաներէն դասեր աւանդել ամիսը 8 դաս՝ 3 մէճտ.ի։ Դիմել Զագմագճըլար Թիւ 29 Աչճեան գրատունը, կամ Սկիւտար Սելամսըզ Փիշտօֆճեան վաճառատունը։ 10—1

ՏՔԹ. Թ. ՔԻԼԻՆՃԻՐԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ-ԿՆԱԽՏԱԲՈՅԺ, ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Որ իր երկար փորձառութեամբ ծանօթ է, մի քանի տարիէ ի վեր ուսումնասիրութիւններ կատարելէ զկնի ի Բարիզ, դարձած է մայրաքաղաքս, հաստատելով իր բնակութիւնը ԲԵՐԱ ՄԷՔԹԷՊ-ՊԱՅՐԱՄ Փողոց, Թիւ 29, ուր ամէն օր կէս օրէ վերջ հիւանդ կ'ընդունի։ Մասնաւորապէս կ'դարմանէ կնոջական և ջղային ամէն հիւանդութիւններ։ ԵՇ. նոյն ժամուն ձրի կը դարմանէ կարօտեալները։ ԷԼԵՔՏՐԱԲՈՒԺՈՒՄ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՎԸ, ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՌԷՕՆԹԿԷՆԵԱՆ ՄԵԹԵՆԱՅՈՎ։ 27—12

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ԲՈՒԺՈՒՄ ՄԸ

1897 Փետր. 17ին, Բարիզի գեղագործներէն մին հետեւեալ նամակն ստացաւ հիւանդէ մը. «Քանի մը տարի կայ որ գանկինկալ ցրտառութեան հետեւանքով սաստիկ հարբուխէ մը ենթարկուեցայ, և որ անհոգութեանս պատճառաւ սկսաւ օր ըստ օրէ սաստկանալ և վտանգաւոր հանգամանք մ'առնել. Այսօր սոսկալի ցնցղատապով (մը Գրօշիթ) կը տառապիմ, շնչառութիւնս ծանրացած է և բոլորովին յուսահատած եմ առողջութիւնս վերստանալէ, որովհետեւ սոսկալի ճնշման մը տակ եմ. Ստամոքսս խուխով ծանրաբեռնուած է և գիշերն ի բուն չթողուր որ քնանամ, թոքերս մէջս լեցուն են. ամէն առտու մէկ երկու ժամ կը հազամ ու կը թքնեմ, մինչև որ մեծ քանակութեամբ խուխս արտաքսեմ. Ձմեռները մանաւանդ խիստ կը տառապիմ. Շատ անգամ փսխելս կու գայ և չեմ կրնար. Ամէն կարգի պարման, օշարակ դեղ փորձեցի. օգուտ մը չտեսայ, բժիշկներն ըսին որ վերջ ի վերջոյ ծանրաչնչութեան պիտի ենթարկուիմ. ախորժակ չունիմ և ոչ բանէ մը համ կ'առնեմ.

Լրագրիս մէջ, ձեր խայծղանին (գաթրան) շնորհիւ ձեռք բերուած բժշկութիւններուն պատմութիւնը կարդացի, որոնք ճիշդ իմ հիւանդութեանս նման են, հաճեցէք շիշ մը բուն կիւեօի խայծղան ղրկել ինձ. քաջայոյս եմ որ այս դեղը օգտակար պիտի ըլլայ.

(Ստորագ.) ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՄԱՐԹԻՆԷԹ
Ալպէր փողոց Թիւ 14 Բարիզ.

Ճշմարիտ կիւեօի խայծղանը (գաթրան) գործածելէ վերջ Պ. Մարթինէթ հետեւեալ նոր նամակը գրեց

Բարիզ 15 Մայիս 1887

Սիրելի Պ. Կիւեօ

Գործածեցի այն խայծղանը զոր հաճած էիք ինձ ղրկել. ձեր պատուէրին համեմատ ամէն ճաշէ առաջ սուրճի գդալ մը լեցուցի ամէն ըմպելիքիս մէջ ու այնպէս խմեցի. Դեռ այս առաջին շիշին սկսելով նշանակութեան արժանի բարելաւութիւն մը նշմարեցի առողջութեանս մէջ. ստամոքսիս վրայ ճնշող խուխը շատ դիւրաւ արտաքսեցի և քանի մը ժամ կըրցայ քնանալ առանց շնչահեղձութենէ նեղուելու. Շարունակելով կիւեօի խայծղանը գործածել, երրորդ շիշէն վերջ զիս չարչարող հիւանդութիւններն բոլորովին անհետացան. հիմա լաւ ախորժակ ունիմ. խուխերս վերջացան և ընդհանուր կերպով ոյժս ու առողջութիւնս վերստացած եմ. Վերջին ծայր շնորհակալ եմ ձեզ, որ այս կիւեօի խայծղանին գիւտն ըրիք, և ուրիշ բան չեմ կրնար ըսել, եթէ ոչ ջերմապէս յանձնարարել այս դեղը ամէն անոնց. որոնք ինծի նման կը տառապին հազէ, հարբուխէ, ցնցղատապէ և խաչափողի հիւանդութիւններէ.

Ստորագ. ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՄԱՐԹԻՆԷԹ

Ամէն ճաշէ առաջ, նշանակուած չափով կիւեօի խայծղան գործածելուն արդիւնքը վերի գրութենէն բացորոշ կերպով կը հասկցուի. Արդարեւ հազը, հարբուխն ու խաչափողի հիւանդութիւնները կարճ ժամանակի մէջ բուժելու համար այս խայծղանը բաւական է. Դեռ նոր սկսած թոքախտն իսկ բուժելու և անոր մահացու ընթացքը կասեցնելու համար կիւեօի խայծղանը եզական է, որովհետեւ թոքի բջիջներուն մէջ մնալով թոքախտաւոր բջիջները մեռցնելու և թոքին կազմալուծութեան արգելք կ'ըլլայ. — Արդարեւ շատ պարզ է.

Թէեւ հարբուխը անխնամ ձգուելով ցնցղատապի կրնայ փոխուիլ, ուստի թոքային հիւանդութեան մը առաջքն առնելու համար ջերմապէս կը յանձնարարուի կիւեօի խայծղան գործածել, հիւանդութեան սկսելէն անմիջապէս յետոյ.

Երեսուն տարիէ ի վեր բազմաթիւ յուսահատ հիւանդներու կիւեօի խայծղանին շնորհիւ ստացած հրաշալի բուժումները մեծ հռչակ վաստկեցուցած են այս դեղին, ուստի շատ մը մրցակիցներ առիթէն օգտուելով կ'խաբեն հասարակութիւնն ու իրենց պատրաստածները կը ծախեն իբր ճշմարիտ կիւեօի խայծղան. Արդարեւ շատ մը գործարաններ կան որ ստորին տեսակ խայծղան կը գործածեն, և որոնց գինները թէեւ պակաս կարծեն, սակայն աւա՜ղ որ հիւանդութիւնը չեն բժշկեր. Ուստի եթէ կ'ուզէք հիմնապէս բուժել ձեր հազը, հարբուխը, խաչափողի հիւանդութիւնները, ցնցղատապն ու մանաւանդ ծանրաշնչութիւնն ու թոքախտի սկզբնաւորութիւնը, մի միայն Goudron Guyot ԿԻՒԵՕԻ ԽԱԾՂԱՆ փնտռեցէք դեղարաններն և ուշադրութիւն ըրէք որ էթիքէթին վրայ խոշոր գրերով տպուած ըլլայ Պ. Կիւեօի Guyot անունն ու ստորագրութիւնը երեք գոյներով ... Շիշերուն էթիքէթը պէտք է կրէ նաև գործարանին հասցէն Maison Frére, 19 rue Jacob Paris,

1

3

ԴԺՈՒԱՐԱՇՆՉՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԿՈՒՐԾՔԻ ՈՒԶՈՒԱԾՔԸ

Եթէ չդարմանուին, վտանգաւոր են, մինչեւ իսկ խեղդամահ կ'պատճառեն. Կանոնաւոր շնչառութիւն չընողը, ծանր բեռան մը տակ կը ճնշուի. շնչափողերը կ'խմլուին, եւ կուրծքը չի կրնար հանգիստ ըլլալ. Դարմանին համար բժիշկներ մտահոգ էին և գիտութիւնը գտաւ ԷՍՊԻԿԻ ՍԻԿԱՐԷԹՆ ու ՓՈՇԻՆ, որք հիմնապէս կ'բուժեն, կուրծքի իլյուածքը, հազն և շնչառական հիւանդութիւնները. Բժիշկներ կը յանձնարարեն այս դեղը. Բարիզի եւ եւրոպական ուրիշ հիւանդանոցներու մէջ միմիայն ԷՍՊԻԿ կ'գործածեն այս հիւանդութեանց համար. Կ'ծախուի Բարիզ Սէն Լազար փողոց Թիւ 20 և մայրաքաղաքիս ու գաւառներու դեղարաններուն մէջ.

52—1

ՀՕԿԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂ

Հարկ չկայ բացատրել թէ, ամէն սեռէ եւ հասակէ փափկակազմ անձանց եւ գլխաւորաբար տղայոց, տկարոց եւ տժգոյն եղողներու ու տկար կուրծք ունեցողներու համար, որչափ անհրաժեշտ է ձկան իւղ գործածել. Այսու ամենայնիւ ձկան իւղէն սպասուած բարեբար արդիւնքը վայելել կարողանալու համար, պէտք է վերջին ծայր ուշադրութիւն ընել ընտրութեան առթին, որովհետեւ հիմայ, շատ մը կեղծ ու խարդախեալ իւղերը շիշերու մէջ լեցնելով կ'ծախեն հասարակութեան իբրեւ Մորիւ ձկան իւղ եւ այս անհարազատ եղերը գործածողներ փոխանակ օգուտի, վնաս կ'ստանան անոնցմէ. Իսկ Պ. Հօկ Ամերիկայի Թեր Նեօվ կղզւոյն մէջ մասնաւոր ձկնարան եւ գործարան հաստատած ըլլալով, իր մասնաւոր նաւերով որսացած Մորիւ ձուկերուն թարմ եղը կ'հանէ անմիջապէս տեղւոյն վրայ եւ անկէն շիշերու մէջ լեցնելով կ'ծախէ Հօկի ձկան իւղ անուամբ. Այս առթիւ 50 տարիէ ի վեր, աշխարհի հռչակաւոր բժիշկները Հօկի ձկան իւղ միայն կ'յանձնարարեն իրենց հիւանդներուն. Սակայն կեղծերէն զգուշանալու համար ուշադրութիւն պէտք է. Ընդհանուր դեղարաններու եւ դեղավաճառատուններու մէջ կ'ծախուի.

11—34 Տէրը. Թ. ՀՕԿ
Բարիզ, Քասթիլեօնէ փողոց Թիւ 2

COMPAGNIE ROSSIA À ST. PÉTERSBOURG

ՌՈՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ին հաստատուած. Իրաւունք արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Պեթերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾ.

Ընկ. գրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	10,000,000 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	67,000,000 »
1895 ի հասոյթք	25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ է Պ. Գալֆա
Ե. ՀԻՒՐՄՈՒԶԵԱՆ
Ղալաթիա, Քարաքէօյ վրայ (Հին Մաթօսեան տեղը)
Ընդհ. Գործակալութեան համար
ԹԷՕՏՈՐ ԲԷՔՐԷՆ

ԳՐՊԱՆԻ ՕՐԱՑՈՅՑ
1899 ՏԱՐՒՈՅ
ՄԻԱՅՆ 20 ՓԱՐԱՅ

Մեծածախան ... չափազանց ...
ՅՈՐԻՆԵՑ
ՄԱՐՈՒԳԷ Ա. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆՑ
Ամենաընտիր թղթի վրայ մաքուր տպագրութեամբ եւ հաստ կազմով

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑ
Այլ եւ այլ տեսակ պատէր եւ զարդարուն պատկերներով
Շատ գեղեցիկ ... չափազանց ...
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՍԵՐԱՒԻՉԵԱՆ
ՏՊԱՐԱՆԻ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ
Կ. Պոլիս, ...

ԱՒԱՍԻԿ ՄԻ ՀԱՅ ԴԵՐՁԱԿ ՈՐՈՒՆ ՉԻ ՊԱԿՍԻՐ ՃԱՇԱԿ

Զմրան յարմար նուրբ ճաշակաւ պատրաստուած, անգլիական, գաղղիական տուլուն կերպասներէ չափաւոր գիններով հագուստ շինել տալ փափաքողք, թող հաճին դիմել Ֆէչտիմալճեան վաճառատունն. ի Պահճէ-Գաբու Համիտիյէ Թիւրպէսիի դիմաց Թիւ 21.

70—3

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ԱՍԵՂՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆԱՑ
ՇԱԼՃԵԱՆ եւ ԹՕՎՇԱՆԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԷՍԿԻ ԶԱՊԹԻԷ ՃԱՏՏԷՍԻ ԹԻՒ 63, ԻԶՄԻՐ ՕԹԷԼԻՆ ԴԻՄԱՑ

Այս վաճառատուն, որ եւրոպական առաջնակարգ գործարաններէ պարբերաբար կ'ստանայ ամէն տեսակ ասեղնագործի և ձեռագործի վերաբերեալ նիւթեր, ընտիր ապրանքներու նոր մթերք մ'ունի, ինչպէս թիլօզ, գաւիթէ, բիւլիւչ. գորտօնէ էպրիշիմ. Ալճերիայի Ֆլօշ մետաքս, շինիլ, սրմա, կլապտան, ծովի և ուրիշ ամէն տեսակ քաշակներ. գորգի և բարձի համար նոր մօտէլներ, թաւշեայ և մետաքսեայ քորտօններ ևլն.

Աթլազի և Թաւիշի վրայ բանուած ճաշակաւոր նիւթերու նոր հաւաքածոյ մը միշտ պատրաստ կը գտնուի, ինչպէս բարձեր, մուճակներ, լուսանկարի շրջանակներ, քանվա գործեր ևլն.

Օժիտի համար յանձնարարուած ձեռագործներ, ճաշակաւոր կերպով կ'պատրաստուին.

Կ. Պոլսոյ և գաւառաց Պատ. յաճախորդներ ինչպէս նաեւ դպրոցական հաստատութիւններ, որք այս վաճառատունէն մեծ կամ փոքր քանակութեամբ գնումներ ընել կը փափաքին, կատարելապէս գոհ պիտի մնան ապրանքներու ազնուութենէն և գներու չափաւորութենէն. Ասեղնագործի որմնանկարիչ գծագրիչ մը պատրաստ կը գտնուի միշտ վաճառատան մէջ.

100—7

«ԲԱՆԱԼԻ» ՆՇԱՆՈՎ ԼԱՍԹԻՔ ԳԲՐՇԱՄԵՑՔ

BENDIT BROS GALOCHE TRADE MARK Extra Quality VICTORIA RUBBER Co LTD
Ներքին նշան

VICTORIA RUBBER Co Ld V R C EDIMBOURGH
Արտաքին նշան

Այս լաստիքներ ցեխոտ, անձրեւոտ և ձիւնի ժամանակներու համար, Էտիմպուրկի ՊԷՆՏԻԹ եղբարց գործարան մէջ պատրաստուած են. Բարեձեւութենէ զատ, հաստատուն են, և ոտքը հեղուկ տեսակէ ... ամէն տեսակները կ'գտնուին. Կ. Պոլսէն դիմումներու վրայ, իրենց մասնաճիւղն հաստատած են Պոլիս Բէզազճը Օղլու խան, Թիւ 11 և 18.

30—20

ԷՔԻԹԱՊԼ
ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՇԷՆՔԻՆ ՄԷՋ
ԹԻՒ 36 ԵՒ 36 ... ԱՎԸՆԻ ՏԸ Լ'ՕՊԷՐԱ, ԲԱՐԻԶ

		Ֆր.
Երաշխաւորութեան գրամագլուխ (ապահովագրեալներու բացարձակ սեփականութիւնը)	1 ՄԻԼԻԱՐ	227,658,000
Գոհեսաներու տաւելութիւնն օրինական պարտականութեանց վրայ (ապահովագրեալներու բացարձակ սեփականութիւն. Աշխարհի վրայ ոչ մէկ կենաց ընկերութիւն այս տեսակէն մեծաքանակ յաւելուածական գումար ունի).		261,950,000
1897 ին կնքուած նոր ապահովագրութեանց գումարը		813,454,000
Ամբողջ հասոյթ 1897 ի		251,735,000
Ապահովագրեալներու վճարեալ 1897 ին		109,387,000
Հիմնուելէն ի վեր ապահովագրեալներու վճարեալ	1 ՄԻԼԻԱՐ	425,567,000

Հարկ է հաստատել թէ ԷՔԻԹԱՊԼ 1897ին՝ բաղդատմամբ 1896ին՝ ունեցած է Յաւելուած մը 37,657,476.05 Ֆր. ի յաւելուածէն պահեստին վրայ) Ոչ մէկ Ընկ. այս
» 104,184,504.80 » ամբողջ գոյից վրայ) չափ յաւելուած-
» 151,654,140.95 » նոր ապահովագրութեանց) ներ ունեցած է.

ԷՔԻԹԱՊԼ իր առկերը չէ ... ամերիկեան ուրիշ ընկերութեանց պէս. ուստի և յիշեալ ընկերութեանց բաղդատմամբ՝ ԷՔԻԹԱՊԼի գիները տարիքի և տեսակի համեմատ մէկ եւ երկու տարեվճարի խնայողութիւն մը ցոյց կուտան.

Ներկայացուցիչ ի Կ. Պոլիս Տ. ԳԱՐՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ Պոլիս Պահճէ-Գաբու Անանիադի խան Թիւ 20—21—22.

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ եւ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերպուլ և Արեւելեան Գիծեր ...
շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Առմէնիան	10500	Էճիպշըն	3500
Քէսդրիան	10500	Բըլժիըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գօլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անատոլիեան	2500
Պոսդոնիան	8000	Ալպուչէրն	2500
Ֆիրճինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆլորէնթիան	3700	Մինհօ	900
Վալէնսիան	3700	Օբորթօ	800
Ֆլամինիան	8700	Լիզպօն	800
[illegible]	3500		

Ապրանքի տեղերէն կ'ընդունուի իրենց ապրանքն ... Ղալաթիոյ ... համար իրենց ... ժամանակէն 24 ժամ առաջ.
Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՅՈՆՏԷԼ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1 Ղալաթիա

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ՏԱՐԵՑՈՅՑ
1899 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ
ԳԻՆ 6 ՂՐՈՒՇ
Կեդրոնատեղին է, Էսկի Զապթիէ ճատտէսի, Թիւ 61, Նշան Կ. Պէրպէրեանի տպարանը.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տարեկան 7 մեճ. 6 ամս. 3½. 3 ամս. 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ. Արտասահման 40 Ֆր. 6ամս 20, 3ամս. 10. Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ.

Իւրմաց թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք.
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ և այլ գրութիւններ ետ չեն տրուիր.

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՅ Կ. Պոլիս, Nº 23, 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (82)

ՔԱՍԻՄ
ՎՐԷԺԽՆԴԻՐԸ
ՎԷՊ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Կարապետ՝ հիացաւ Տիաց Պանք Տը***ի, արկղակալին բնակարանին մէջ տիրող ճոխութեան հանդէպ. Բազմաստեղնեան մեծ ջահ մը, ցորեկի պէս լուսազարդարած էր ընդարձակ սրահն, որ հանակ ծանրագին կահերով պճնուած՝ կ'շողար դրբեթէ, լուսոյ առատ ցոլքերուն տակ. Պարզ առարկայ մը բնաւ չէր հանդիպէր երիտասարդին աչքին եւ որ կողմ ալ դառնար, մինչ հարստութեան, ճոխութեան, պերճանքի, շռայլութեան դէմ կ'գտնէր ինքզինք. Պատուհաններու մետաքսեայ վարագոյրներէն սկսեալ՝ մինչեւ գետինը տարածուած պարսկական միակտուր գորգը սքանչացումն կ'պատճառէին երիտասարդ հիւրին, որ Արեւմտեաններու եւ Շիսօններու ձոխ տուներուն մէջ իսկ չէր տեսած այս աստիճան ծանրագին կահաւորում. Ո՛հ թիկնաթոռները, պիտի մեղքնար խեղճ Կարապետ անոնց վըրայ նստելու, եթէ շտեսութեան երկիւղն արգելք չըլլար իրեն. Ի՛նչ էին անոնք. մետաքսը այսչափ փայլ չէր կրնար ունենալ, եւ ոչ ալ Եւրոպական կերպասներն այս աստիճան վայելչութիւն. ՀԱԶԱՐՈՒՄԷԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐՈՒՆ մէջ պիտի կարծէր խեղճ տղան ինքզինք այսպէս հիացումէ հիացում փոխանցուելով եւ միշտ նոր պերճանքներու հանդիպելով.

Ֆրանսուհին՝ երիտասարդ հիւրին մէկ երկու վայրկեան հիացումի մէջ ձգելէ վերջ, նստեցուց զայն ու ինքն ալ մօտը նստելով սկսաւ խօսակցիլ անոր հետ.

Կարապետի սիրտը կ'հատնէր, ժամ առաջ տանտիրոջ ներկայացուելու համար, սակայն Ֆրանսուհին անգիտանալ կեղծելով, բնաւ բան մը չէր յայտներ այն մասին և կ'ջանար երիտասարդին ուշադրութիւնն ուրիշ խընդիրներու վրայ հրաւիրելու. Վերջապէս այս վերջինը չկրնալով դիմանալ,

—Պատիւ չպիտի ունենամ ձեր հօր ներկայացուելու, ըսաւ.

—Ինչո՞ւ չէ, պատասխանեց Ֆրանսուհին, բայց վաղը միայն պիտի կրնամ ծանօթացնել ձեզ իրարու, անոր համար որ, հայրս իմ բացակայութենէս նեղուելով, կանուխէկէկ պառկեր է.

—Ուրեմն վշտացած իսկ է ձեզ, յարեց Կարապետ, զղջումի ձեւով մը.

—Բայց վստահ եմ որ ձեզ տեսնելով պիտի ների, մանաւանդ՝ գիտէ որ առանց բանաւոր պատճառի դուրս մնալու սովորութիւն չունիմ.

Ուրիշ պարագաներու մէջ, գուցէ կասկած կյնար Կարապետի միտքը, սակայն իրիկունէն ի վեր խմած պօրթօն և տան արտակարգ փայլն այնչափ շլացուցած էին աչքերն որ հալած եղի պէս կլլեց պչրուհիին խօսքերն ու քիչ մ'ալ անոր հետ խօսակցելէ վերջ, Բ—րէ ճէլէբ մաղթելով հանդիպակաց սենեակն առանձնացաւ. Այլեւս կենանալու կարողութիւն չունէր, հօն պատրաստուած փառաւոր մահճակալին վրայ ինկաւ և ծանրացած գլխովը վայրկենաբար սկսաւ խռկալ.

Թշուառական կինն անըսպասելի մտատանջութեամբ, երիտասարդին քնանալուն կ'սպասէր. ուստի կէս ժամ վերջ երբ վստահ եղաւ որ զոհը խորունկ քունի մը մէջ թաղուած է, կամաց մը ննջասենեակին դուռը բացաւ ու ոտքերուն վրայ կոխելով ներս սողոսկեցաւ. Երկու վայրկեան չափ առանց շունչ առնելու կեցաւ սենեակին մէջ, յետոյ զգուշութեամբ մը կարապետի տափատը տեղէն վերցուց ու դրամապանակը գրպանէն առնելով դուրս ելաւ. Վատշուէր կինն երբ որ ալ ձեռք անցուց, անմիջապէս սրահ վերադարձաւ ու դողդոջ ձեռքերով սկսաւ համրել զոհին դրամն որ տասնըհինգ հատ գաղղիական ոսկիէ և քանի մը Ֆրանք մանրուքէ կ'բաղկանար. Երկար ժամանակ չտատամսեցաւ տալիք որոշումին համար, ոսկիները գրպանեց ու մանրուքը դրամապանակին մէջ լեցնելով կրկին երիտասարդին ննջասենեակը դարձաւ.

Անմեղ տղան հանդարտ քունով մը կ'ննջէր, գուցէ Պանք Տը***ի արկղակալին երազելով, ցոփուհին ակնարկ մը սեւեռեց անոր սիրուն դէմքին վրայ, բայց բնաւ չզգածուեցաւ, որովհետեւ մէկ քանի տարիէ ի վեր վարած անխոստովանելի կեանքը մարած էր իր մէջ ամէն զգացում եւ հիմա բացի դրամէ, ուրիշ բան նշանակութիւն չունէր աչքին.

Դրամ, այս էր խաւարակեաց կնոջ կեանքին նպատակակէտն եւ հիմա աշխարհի մէջ ամէն բան այս տեսակէտով միայն կ'դատէր. ուստի բոլորովին անտարբեր երիտասարդին նըկատմամբ, դրամապանակը անոր տափատին մէջ տեղաւորեց, եւ վերջին ծայր ուրախ, առած օժիքը ձեռք տալու տանը հինգ ոսկի շորթելուն համար, դուրս ելաւ քովէն. Դողդոջ քայլերով վար իջաւ ու իբր վարձք, տանտիրուհւոյն երկու ոսկի վճարելով, տունէն դուրս նետուեցաւ.

Առտուն արթնցաւ Կարապետ եւ հագուելէ վերջ սպասեց որ օրիորդը գայ, հօրը ներկայացնէ զինք, բայց ժամանակը կանցնէր եւ բացի ծառաներէն ոչ ոք կ'երեւար տան մէջ. Հուսկ ուրեմն այլեւս համբերութիւնն սպառելով, ծառաներէն մին կանչեց եւ քաղաքավար ոճով մը.

—Պարոն արկղակալն արթնցա՞ծ է արդէօք ըսաւ.

Ծառան բան մը չկրնալով հասկնալ երիտասարդին խօսքերէն.

—Ո՞ր արկղակալը, հարցուց, զարմացմամբ.

—Ի՞նչ ըսել է գոչեց երիտասարդը ձեր տէրը չէ՞ք ճանչնար.

Խեղճ սպասաւորն ապշած կ'նայէր Կարապետի աչքին եւ չէր գիտեր թէ ինչ ըսել կ'ուզէր այս խօսքերով, ուստի ծայր աստիճան շփոթած.

—Ներեցէք պարոն ըսաւ, զո՞վ կը հարցնէք.

—Այս տանը Պանք Տը***ի արկղակալին չը՞ պատկանիր գոչեց Կարապետ, նեղուելով ծառային ապուշ ձեւերէն, բայց օրիորդը ո՞ւր է.

—Ձեր գիտեր թէ տունը որու կը պատկանի, պատասխանեց ծառան, սա չափը միայն կրնամ ըսել որ այդ անունով մարդ չկայ հոս եւ հիմա Մատամ Ն. վարձած է զայն.

Ծառային այս չոր պատասխաններուն հանդէպ, խենթենալը բան մը չէր Կարապետի համար. Ի՞նչ կ'ըսէր այս ապուշն որ իր ծառայած տան տէրն իսկ չէր ճանչնար. Ուստի աւելի որոշ տեղեկութիւն առնելու համար ինք անձամբ փութաց ու տանտիրուհւոյն ներկայանալով,

—Ներեցէք Տիկին, ըսաւ, ի՞նչ կ'ըսէ այս ծառան, միթէ Պանք Տը***ի երկրորդ արկղակալի տունը չէ այս.

—Ո՛չ, պարոն պատասխանեց Տիկինը, ասիկայ իմ տունս է.

—Օրիորդն ո՞ւր է.

—Ո՞ր օրիորդը.

—Այն որ գիշերը հոս առաջնորդեց զիս.

Տիկինը արգահատական ակնարկ մը նետելով երիտասարդին վրայ,

—Նո՞ր եկած էք Բարիզ, հարցուց.

—Այո Տիկին, պատասխանեց Կարապետ.

—Ուրեմն խաբած են զձեզ, այս տունը իմս է եւ գիշերային հիւրերու համար վարձու սենեակներ ունիմ պատրաստ, ասկից դուրս ի՞նչ որ ըսած են ձեզ, բացարձակապէս սուտ է.

Կարապետ շանթահար եղաւ տանտիրուհւոյն այս անողոք յայտնութեան առջեւ. ալ կասկած չմնաց մտքին մէջ որ վատշուէր աղջիկը գիշերունէ ի վեր խաբած էր զինք ու քթին խնդացած. ուստի երբ տրտում տխուր կ'խորհէր, տանտիրուհին խօսք առնելով,

—Սա ալ պէտք է ըսեմ որ, ձեր ընկերուհին վարձքը վճարեց, ըսաւ եւ դուք բնաւ պարտք չունիք, երբոր ուզէք ազատ էք մեկնելու.

Ալ չխօսեցաւ Կարապետ և գլխիկոր մեկնեցաւ տունէն, Քաֆէ Վաշէթի մէջ մխած հինգ ոսկիին համար հալ ու մաշ ըլլալով. Բայց ի՞նչ շահ կրնար ունենալ աղջիկն, այսպէս զինք խաբելով. ինչո՞ւ վճարած էր տան գիշերային վարձքը, առանց բնաւ խելք չէր կրնար հասցնել եւ ճամբուն ամբողջ երկայնութեամբը, յիմարի նման մոլորելով կ'քալէր.

Վերջապէս երկար ժամանակ մտատանջ քալելէ վերջ, զգալով որ կարողութիւնը կ'պակսի, կառք մը կանչեց եւ մէջը նետուելով,

—Մօնժ փողոց, ըսաւ կառապանին.

Այս վերջինն ապուշի նման երեսը նայեցաւ ու տեսնելով որ լրջութեամբ կ'խօսի յաճախորդն, ճամբայ տուաւ ձիերուն ու կառքն սկսաւ շրջան ընել փողոցներուն մէջ.

Շար.